

~~In. 892121.~~

~~In. 13969~~

VASILIE ALECSANDRI

OPERE COMPLETE

(VOL. IX)

~~In. 14342~~

POESII

(VOL. III)

Donățiunea Maiorescu

177259

19227

LEGENDE NOŢE — OSTAȘII NOSTRI

BUCUREȘTI

EDITURA LIBRĂRIEI SOCECU & COMP.

7, Calea Victoriei, 7

1880.

859 -1

859 (Alecsandri 1)

BUCUREȘTI

4868

56

pc 77/04

1961

VASILIE ALECSANDRI

OPERE COMPLETE:

Teatru.	Vol. 1—4
Poesii.	„ 5—6
Prosa.	„ 7
Despot-Vodă (urmarea Vol. 1—4)	„ 8
Poesii (urmarea Vol. 5—6)	„ 9

B.C.U. Bucuresti

C19227

CUPRINDEREA

-4-

LEGENDE

	<u>Pag.</u>
I — Cânticul Gintei Latine.	1
II -- Răpirea Bucovinei	3
III — Hodja Murad	11
IV — Guarda Saraiului	17
V — Noaptea Albă	23
VI -- Vîntul de la Miază-zi	29
VII — Ghioaga lui Briar	36
VIII — Becri Mustafa	43
IX — Prier și fata ernii	62
X — Poeană farmecătoare.	67
XI — Dorul de brați	74
XII — Soare de eamnă	76
XIII — Strofe lui C. Rolla	79
XIV — Stroe Plopan	81

OSTASII NOSTRI

	<u>Pag.</u>
I — Balcanul și Carpatul	89
II — Peneș Curcanul	92
III — Sergentul	101
IV — Păstori și Plugarii	104
V — Frații Jderi	106
VI — Căpitanul Romano	111
VII — Hora de la Plevna	113
VIII — Hora de la Grivița	116
IX — Marșul Călărașilor	119
X — Odă ostașilor Români	121
XI — Epistolă Generalului Florescu	124
XII — La Turnu Măgurele	131
Note	153

I

CANTICUL GINTEI LATINE

Latina gintă e regină
Intre-a le lumei ginte mari;
Ea poartă 'n frunte-o stea divină
Lucind prin timpii seculari.
Menirea ei tot înainte
Măreț indreaptă pașii sei.
Ea merge 'n capul altor ginte
Versând lumină 'n urma ei.

Latina gintă e vergină
Cu farmec dulce, răpitor;

Străinu 'n cale-î se inclină
Și pe genunchi cade cu dor.
Frumoasă, vie, zimbitoare,
Sub cer senin, in aer cald,
Ea se mirează 'n splendid soare,
Se scaldă 'n mare de smarald.

Latina gintă are parte
De-ale pământului comori
Și mult voios ea le imparte
Cu celelalte-a ei surori,
Dar e teribilă 'n mănie
Când brațul ei liberator
Lovesce 'n cruda tiranie
Și luptă pentru-al său onor.

În dioa cea de judecată
Când, față 'n cer cu Domnul sfînt,
Latina gintă-a fi 'ntrebată
Ce aî făcut pe-acest pămînt?
Ea va răspunde sus și tare:
„O! Doamne 'n lume cât am stat
„În ochii seî plini de-admirare
„Pe tine te-am reprezentat!“

II

RAPIREA BUCOVINEI

I

Ceahleu! bătrîn gigante al munților Carpați!
Privesce peste norii în juruți adunați
Ce sgomot, ce contraste pe laturile tale:
De-oparte veselie, de alta lungă jale!

Austria, imperiū al căruī vultur mare
Rotundul glob și sceptrul îi ține strinși în ghiare;
Austria ce vede foind l'a ei picioare
Un roiū în neastēpēr de mari și mici popoare,
Și poartă cu mîndrie coroana cesarină
La care-insuși Carpații și Dunărea se 'nchină;
Austria ferice ađi e în serbătoare!

Armatele-î deprinse a fi invingătoare
Desfășură largi steaguri de falnică paradă
Sub cerul Bucovinei ce geme, tristă pradă...
Soldați 'n uniforme ferite de-orî ce pete
Se 'nșiră ca un codru de puscî, de baionete,
Atât de îngrijite cât pară, lucind la soare,
Un arsenal simetric de arme-âncă fecioare.
Vitejii poartă 'n frunte crengi verzi ce se indoaie
Ca lauri blânde de pace in lipsă de resboae.
Ei stau in linii drepte și armele presentă
La șefi muiați in aur, înfășurați in lentă
Și gârboviți sub sarcini de fapte glorioase.

Aproape sburdă 'n sgomot scadroane numeroase
De bravi Husari, Centauri, iuți-fugători, mult
[sprinteni,

Cu aripă la copite și la picioare pintenî.
Sleiți pe cai de frunte și stînd in ranguri drept.
Ei pară in nerăbdare se iese lumea 'n pept.

Maghiarul resucesce musteața-î cătrănită,
Iar calu-î mușcă friul sub buza lui strunită,
Avînd unul cu altul o tăinică rudire
Prin dorul ce frămîntă selbatice lor fire.
Privindu-î, stai pe gânduri și 'ntrebî de 'nobilează
Calul pe om, sau omul pe cal îl completează.

La dreapta se vedă tunuri în rînd lucind de-oparte,
 Deprinse-a svêrli moartea în dușmani de departe.
 Aspectul lor e crâncen, grav, amenințător
 Căci moartea locuesce ascunsă 'n sinul lor;
 Îar gura-le e gata din pept s'arunce 'n vînt
 O salvă triumfală săă salvă de mormînt.

Și 'n laturi ș'împrejurul puternicei armate
 Se 'ndeașă-o gloată oarbă de tipuri variate:
 Nemți, Leși, Rusnaci și Unguri, babelică mulțime
 Pătată, 'nădușită de neagra Evreime.
 Toți pleacă a lor frunte pe cînd în catedrală
 Se 'nalță Te-Deumul la sfera ideală.
 Toți sînt în așteptare . . .

De-odată-un freamăt zboară
 De-alungul prin oștine și 'n gloată se strecoară.
 Un semn! Comanda trece prin rangurile dese,
 Tamburele resună și muzicele-alese
 Întoană mari fanfare ce se unesc în sunet
 Că-a clopotelor svonuri, că-a tunurilor tunet.

Electrică scăntee pătrunde lumea toată.
 Un glas de miî de glasuri, un ura lung de gloată
 Esprimă 'n limbi diverse naive 'ntusiasmuri...
 Delirul Evreimei ajunge pîn' la spasmuri!

Dar ce serbează astfel Austria cu fală?
 Serbează-al unui eroi vr'o faptă imortală,
 Sau dioa unui Cesar, sau nouă, mari victorii
 Ce-au coronat armata cu mari și nouă glorii?

II

Ceahleule, vecine cū-a cerului minuni,
Vechiū martur de-a le lumei clipesci deșertăciuni!
 Răspunde din năltime: De ce astă serbare
 Deșteaptă in Suceava o lungă vaetare,
 Un plâns de-amărăciune, un gemet de morminte,
 Un nou fior de moarte prin moartele-oseminte?
 A clopotelor tonuri metalice, pompoase,
 De ce trezescū in Putna resunete duioase?
 De ce tresarū stejarii c'un freamēt de oștire?
 De ce Românul simte o cruntă oșterire?
 De ce măreața umbra lui Stefan, sus pe munte,
 Cu giulgiul seū de secolī s'acopere pe frunte?

„Austria serbează cu vilfă maiestoașă
 „A tristei Bucovine răpire dureroasă
 „Prin fraudă infamă ș'a Turcului vëndare!..
 „E jubileū de moarte căci prețul de trădare
 „S'au numerat pe racla lui Ghica Domn, ucis!..
 „Și astădi pe-acea crimă un secol s'au inchis.

Inchis?... Noi îl deschidem!... și adevărul sfânt
Chiemat, la glasul țerii se 'nalță din mormint.
Fantasmă sângerândă, la lume el apare
Se spue a lui Ghica română protestare
In ȝioa mult nefastă când tristă, umilită,
Moldova de-a ei soră fu silnic deslipită;
Se spue fărdelegea acelui laș Vizir,
Unealtă de peire a Domnului martir,
Ce 'n setea lui de aur jertfit-au lăcomiei
O sculă din coroana antică-a României!

Victimă neferice inaltelor trădări,
Ađi este inceputul a talei resbunări,
O! Ghica, nume sacru ce astăđi reapară
Ca vecinică sentență a ghîđilor barbari!

Privesce-o! mare umbră, din boltele senine,
In astă ȝi de doliu când miș de limbă străine,
Crestini legați cu Iuda in stranie unire,
Serbează-a Bucovinei modernă restignire;
Privesce: Noi cu jale, supuși acum tăcerei,
Venim ca se'ți aducem ofrandele durerii,
Venim se vĕrsăm lacrimi ce inima le plânge
Pe locul unde curs'au, o! Doamne, al teŭ sânge!

III

Istoria inscrie tot ce-au vedut și vede,
Ea dice: Romănie, in ceruri te increde
Căci lacrimile calde de-un neam întreg vërsate
Rodescă jos Dreptul sacru și sus nalta Dreptate.
Deci umbră maïestoasă te 'ntoarce spre hotare
Ș'acum, după un secol trecut, ăi cu glas tare:

„Tu, scumpă Bucovină, odraslă romănească!
„Tu, cuibul vitejiei, tu, fală stremoșească!
„Raspunde'n fața lunei cū-a ta disprețuire
„Acelor ce aclamă a ta nenorocire.
„Evreii te insultă l'a soarelui lumină
„Ca pe un șoim ce'l roade o lacomă vermină.
„Ei ridă de tine astăzi credând c'a lor grămadă
„De-acum pe vecinicie te face a lor pradă;
„Dar nu te potă ajunge insultele profane
„Când ești vlastarea, sîca cohortelor romane,
„Când, falnic rezemată pe vechile mormînturi,
„Păstrezi in al teă suflet anticele avînturi;
„Când fiecare arbor din codri-ți fioroși.
„Cuprinde o legendă din timpii glorioși:
„Când fiecare stîncă, și plaiu, și riū, și nume
„Atestă că nu pîere romana gîntă 'n lume!

„Prin aer câte-odată se vedū trecēnd in sbor
„Lungī cārdurī de corbī negri cu svon croneānitor.
„Flāmānđī, ei cad pe cāmpurī, se credū stāpānī pe țēră
„Dar e destul se vadă un uliū ca se peară.
„Pe ceriurile-albastre adese orī s'adună
„Tročne 'ntunecoase de negri norī ce tună.
„Se pare c'aū se verse potopul pe pāmīnt
„Dar ca se-ī rāsipească ce trebue?... un vīnt! “

Veni-va đioa sfīntă cānd vīntul mīntuireī
Va duce corbī și nourī pe calea pribegireī,
Și cerul țeriī noastre car fi-va nepātat
Și limpide ca ochiul de lacrimă spālat.
Ear pān'atuncī, o! Doamne, dacā-ī permis se ridă
De codrul vechiū și sacru pradalnica omidă,
Hulească Evreimea fanatică, dușmană,
Uītānd Ierusalimul, uītānd spada romană!
Și marele imperiū aclame cu trufie
Un act care atristă pe 'ntreaga Romānie!
Ordone umilirea simțireī creștinescī
Ca se complacă ureī și turbei Evreescī,
Și facă se resune vezduhul de fanfare,
De clopote, de tunurī, de crāncena serbare.

Zadarnic! acel sgomot cât de puternic fie
Nu 'mpedică pe bronzul-î istoria se 'nserie,
Pe lângă-a lumei fapte infame său sublime,
O fraudă, o crimă și două mari victime!

III

HODJA MURAD PASA

VIZIRUL SULTANULUI AHMET.— 1604

Hodja Murad, Vizirul Sultanului Ahmet,
Avea trei fii resboinici vestiți: Ghiün, Ild, Djennet, ¹⁾
Trei șoimî, trei lei, trei fulgeri, trei flori din toam-
[na vieții,

Iubirea, mîngăerea și fala bătrîneții.
Când îi privia în pace la umbră adormiți,
Curgeau duioase lacrimi din ochii lui țintiți
Și 'n inima-i de tată, plăpîndă, simțitoare,
Ca 'n raiul lui Mohamed era dulce recoare;

Ear când, viteji, în focuri se aruncau tustrei,
Își netezia el barba ȋicând: Ei sîntu aî mei!

Mult timp Murad în lupte tocindu-și iataganul,
Mărise, apăraseră întreg Aliotmanul, ²⁾
Și 'n Asia supusă clădind movili de morți,
Luase titlul falnic de *Spada 'Naltei Porți*.
Poporul însă, prada urgiei, ce-l veduse
Săpând gropi largi și dese pe care le umpluse
Cu sute, miî cadavre, toate-aședate 'n snopi,
Mai drept îl poreclise: *Crunt săpător de gropi...* ³⁾

Într'unul din acele resboae sângeroase
În care moartea oarbă cosea cu miî de coase,
Pe locul ce se 'ntinde în jur de Diarbekir,
Alătura cu-o groapă ședea asprul Vizir.
În față-î Enicerii, mult crâncenă potae,
Păziau o tristă gloată de robî prinși în batae,
Meniî se umple groapa cu trupurile lor
Sub apriga privire lui Hódja 'nvingător.

Optdecî de anî pe umeri și splendida-î armură
Plecau sub grea povară mareața lui statură,
Dar ochii seî în flacări luceau și alergau
La fiî lui ce 'n zare pe dușmanî alungaû,

Și rapide din zare veniaŭ se s'odilmească
Pe trista hecatombă din groapa vizirească.
Calăii, roși de sânge, la semnu-î se 'ndemnaŭ,
Pe robii toți de-a rîndul îi descăpăținaŭ
Și trupurile calde ce imbataŭ omorul.
Cadeaŭ in groapa largă impinse cu piciorul;
Iar Hodja, fără milă la strigăt de aman, 4)
Rostia cu glas fanatic verseturî din Coran...

Eat' un Spahiŭ călare ce trece 'n răpegiune
Cu 'n prunc culcat pe brațe-î, frumos ca o minune !
Vizirul il zaresce și 'ntreabă pe Spahiŭ :
„Unde-aî găsit, Hassane, odorul acest viŭ? “
Hassan plecat depune pe câmpul ud de sânge
Copilul, rod in floare, ce tremură și plînge,
Se 'nchină și răspunde: „Găsitul-am sub cort,
„Lipit de al seŭ tată creștin, in luptă mort. “
Vizirul se incuntă; el strigă: „A! muîere!
„De șerpî plini de otravă ai milă și durere?
„Ucide-l. . . .

— „Eŭ? replică Spahiul revoltat,
„Eŭ se ucid orfanul la sinul meŭ purtat?
„L'am dăruit cu dîle, și vreî se-mî intorc darul?
„L'am sărutat, ș'acuma se 'nfig in el pumnarul?...
„Allah! in care timpuri ajuns'am noi de viî,
„Bătriniî dac'ordonă uciderî de copii?

„Allah, Allah! cum poate o frunte maiestoașă
 „Se 'ncuîbe-o cugetare atât de fioroasă?
 „Cum?... barbă-atât de albă și cuget înăsprit?
 „Cum? tu, Vizir! tu, hodje! și ochiul tău orbit ⁵⁾
 „Nu vede 'n pruncul fraged un oaspe de iubire
 „Sacrat prin inocență și prin nenorocire?
 „Blăstem pe a ta gură! blăstem pe gândul tău!
 „Copil cine ucide își perde neamul său! “

Spahiul nobil saltă pe cal și 'n câmp dispare
 Lăsând în minți și inimă o rece 'nflorare,
 Ear micul ânger chiamă, oftând, cu jalnic glas,
 Pe tata lui, sermanul! departe-acum remas.

Vizirul stăpînesce mânia lui ferbinte,
 Țicînd: „Nefericitul Hassan!... e scos din minte!“
 Apoi, către Cîaușii cu nume de Caplanî: ⁶⁾
 „Din voi care voesc cîncî-decî de pungî de bani
 „Pe-acest pui de nopărcă se vie se-l omoare!“
 Cîaușii răspund: „Leul nu calcă pe o floare! “

Vizirul ȝice eară; „Solacî, Spahiî, Neferî, ⁷⁾
 „Voi toȝî Vultanî de pradă, voi aprigî Enicerî,
 „Ve daŭ a mele haîne, ve daŭ a mea comoară,
 „Și sabia-mî și cortul și calul meu ce sboară,

„De mi-ți ucide-acuma pe-acest prunc de ghiaur...”
Toți stau în neclintire ca statui împrejur.

Un singur, caleu negru, cu buze sângerate,
Cu peptul gol, cu brațe lungi, groase, încordate,
S'apropie în grabă de bietul copilăș;
Dar pruncul la el cată atât de drăgalaș
Ș'atât de blând, drăguțul, caleului zimbesce,
Cât negrul scapă arma din mână, se uimesce
Și fuge cu-oșterire, nebun, răcnind: „Nu vreă
„Nici haine, nici comoară!... mai bine se mor eu!”

Atunci vizirul, tigrul turbat de a să ură,
Scârșnind din dinți selbatic, făcând clăbuci la gură,
Se scoală în picioare teribil, nalt, semeț,
Și fulgeră armata cu 'n ochiul plin de dispreț.
El strigă: „O! nemernici, o! tristă seminție!
„Arslanii⁸⁾ lui Mohamed cu câni au prins frăție!
„Mișei cu pept de tauri și inimă de miei,
„Lupi fără dinți în gineni! Mișei, mișei, mișei!
„Un slab copil de lapte, un fir de earbă crudă
„Ve frânge 'n mână pala de sânge încă udă?..
„Uitați c'această fiară cu chip viclean și blând
„Menită-î ca se crească precum un negru gând,
„Un gând de resvrătire, un gând de resbunare?..
„Amar de capul vostru când fiar'-a crește mare!

„O! sfînt Profet! fii martur din lumile ceresei
„Că singur eă, eă singur in ăile bătrînesei
„Respect și-ți apăr legea de limbile pizmașe
„Sdrobind in ou pe șerpe și pe ghiaur în fașe!...”
El ăice, se răpede ș'apucă blasfemănd
Cu mîna-î tremurîndă copilul tremurînd,
Infige-a sale unghiî in carnea lui de spumă
Și pe-ale gropîi marginî il pleacă și-l zugrumă!...

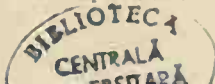
Grozav spectacol! Cerul se'ntunecă de-un nor!...
Copilu 'n sinul morței adoarme zimbitor
Și sufletu-î se 'naltă l'a cerului altare,
Ear Hodja fanaticul remăne 'n ecsaltare!...
Dar eată că pe câmpul de sânge aburînd
Se vedă trei cai in fugă sărînd și tăriînd
Treî palide cadavre a trei vitejî de oaste
Strepunșî de iatagane in pepturî și in coaste.
Eî vină din zarea roșă nebunî, inspaîmîntașî
De morșîi ce-î urmează prin țernă resturnașî
Ș'alătore cu groapa eî se opresc... Deodată
Un răcnet se ridică, și 'n groapa blăstemată
Mort cade cruntul Hodje, vizirul lui Ahmet.

Acele trei cadavre erau: Ghiun, Ild, Djennet!

IV

GARDA SARAIULUI

Selim Sultanul doarme pe patu-î de plăceri
Având un seut puternic de crânceni Eniceri.
Ce stau veghiënd la poarta saraiului de pază.
Sultanul doarme 'n pace și gându-î nici visează
Că însuși Enicerii jurat-aũ pe Allah
Se dee pradă morței Vizirii și Padișah!..
E cerul fără stele; întreg Stambulul tace.
Precum un mut gigantic, perdut in umbră zace
Temënd se nu deștepte Șahinul până 'n di...
Când leul odihnesce e bine-a nu-î trezi.

Saraiul pe o culme se 'naltă și apare
 Ca o fantasmă neagră ce dă înfiorare.
 Locaș de feerie, minune-orientală,
 Raiu luminat in sinu-î de-o rață infernală...
 Gândirea spaîmântată in laturî stă de el
 Căci pe sub cer deasupra-î plutesce Azrael. ²⁾
 Și însă prin tăcere o tristă cucuvae
 Suspină 'n miezul nopței pe-a lui Selim odae,
 Și valurile negre de-a lungul in Bosfor
 Șoptescū un vae jalnic și mult intristător.

Deodată, pe când somnul și ochi și minte fură,
 A curței poartă sună de-o surdă lovitură...
 Pe loc toți Enicerii de pază, deșteptați,
 Saltă 'n picioare, gata de luptă, inarmați,
 Ș'Abdul-Aga, *Nakibul*, ³⁾ in kiosk deasupra porții
 Se urcă fără grijă de întâlnirea morții.
 El vede 'n piața largă și vede 'n fund pe stradă
 De umbre inarmate o tăinică grămadă
 Venind prin intuneric cu sgomot nădușit...
 Torent de resvrătire ce crește nesimțit.
 Erau ortale dese de cruntă-Enicerime
 Pornite se restoarne Sultanul din nălțime. ⁴⁾
 O nouă lovitură mai tare 'n poartă bate!.
 Abdul-Aga se pleacă spre umbrele-adunate
 Și strigă 'n piață: „Cine? Cine'n Stambul cutează
 „Se misce când Sultanul doarme ș'Abdul veghiază? “

— „Abdul! deschide poarta! raspunde-un glas din
[piață.

„Tu scii că 'n ochii noștri Selim e șters din viață.

„Scii că ne-am prins cu toții prin aspru jurământ

„Se-l facem de pe tronu-î se cadă in mormînt!..“

Abdul se oțerește căci aă recunoscut

Un glas de frate'n glasul ce singur n'aă tăcut.

El ăice: „Așa este! așa-î, frate Orcane!

„Am resturnat cu toții a' noastre mari cazane ⁵⁾

„Ș'a lui Selim peire cu toții am jurat,

„Dar eă cu jurămîntu-mă nu pot se fiă legat

„Căt staă păndar ăice cu peptul meă in poartă,

„Și căt credința slintă in mine nu e moartă!

„Selim e al meă dușman!.. și nu-î pe lumea 'ntreagă

„Nu-î ură mai de moarte ca ura ce mă leagă

„De dînsul, in tot locul, cu dor de resbunare,

„Cu dor de a-l combate fătîș, in ăioa mare.

„Selim, *Zahid kăafirul*, ⁶⁾ Selim crunt, orb de minte,

„Ucis-aă că-a sa mănă pe bunul meă părinte!

„Selim trebăe se moară!.. și va muri!.. jur eă!

„Dar nu căt sînt de pază la căpeteiul seă...

„Abdul cănd e 'n picioare la postul de onor,

„Abdul uită mănă de fiiă resbunător,

„Căci mărșava tradare ce-ascunde-al eă obraz

„In veci nu se incuăbă in suflet de vitcaz...

„Selim e sacrul oaspe al consciinței mele,

„S'acum aceste brațe sîntă doă santinele

007

„Menite se proteje pe chiar dușmanul meu...
„Așa scrie Profetul, așa vrea Dumnezeu! “

— Ghiaur! strigă din umbră cu glasul răgușit
Lambhar-Kale, *kicheaia* ⁷⁾ ce 'n poartă aū lovit;
„Ghiaur fără credință, te lepești tu de noi?
„Selim și tu 'mpreună peri-vești amendoi! “
Abdul se 'nfuriază: „In laturī, spurcat cāne,
„Deprins a mușca māna care-ți intinde pāne!
„Lambhar-Kale! pe tine Sultanul te-aū iubit,
„Ca pe un fiiū nemernic de sinu-ī te-aū lipit,
„Ți-aū dat avere, nume, putere și onoare,
„Din cuiūbul teū de verme te-aū seos la lume 'n soare
„Și tocmai tu ceri moartea Sultanului?.. A! fiară,
„Se nu-mī ești tu in cale, se nu-mī caști tu sub ghiară!..
„In laturī toți!.. in laturī, departe de-acest loc!
„Mohamed v'amenință cu sabie de foc! “
Mulțimea șovăindă la glasu-ī se uimesce...
Dar crāncenul *kicheaia* in fruntea ei răcnescē:
„Pe zidurī, puī de tigri! avalma la saraiū!
„Murind, pe noi ne-așteaptă huriile din raiū! “

Și lupta se incede prin neagra 'ntunecime...

Ca demoni de urgie o parte din mulțime

S'acață greu pe ziduri, ear alta mai aleasă
 In poarta 'mpératească s'aruncă și se 'ndeașă,
 Și sub loviri de grindă s'abate poarta grea
 Turtind un mare număr de luptători sub ea.

In curte Eniceriî pētrundū ca niște lei!..
 Dar eată 'n a lor cale Abdul cu toți ai scî,
 Și cel ănteiū ce cade tăiat in sbor, de-a latul,
 E prokletul kîchaia, Lambhar-Kale, ingratul!
 Atunci o inceleștare de moarte s'aū incins...
 Și când mărețul soare pe ceruri s'aū aprins
 Voioasele lui rađe roșind aū luminat
 Saraiul dat in pradă, Sultanul strangulat
 Ș'o cladă, lângă poartă, de Eniceriî zăcēnd,
 Toți morți cu spada 'n mână saraiul apărānd,
 Ș'alătore cu dēnșii culcați, uciși pe prag,
 Abdul și al seū frate imbrățișați cu drag!..

.

Dervișul de la Meka, El-Djem-Zaet-Mansur,
 Primblānd ochi cu durere pe morți, jur imprejur,
 Spre cer a sale brațe le-aū ridicat dicēnd:
 „Alah! pe lume omul, ca paserea trecēnd,
 „Nu lasă nici o urmă, Shah fie saū fellah. ⁸⁾
 „Tu singur ești puternic și mare, tu, Allah!

„Dar dacă nu se perde în ochi-ți fapta bună
„Ș'asupra faptei rele Dreptatea se resbună,
„Ah! fie 'n veci la dreapta-ți acel care când jură
„Rostesce adevărul din inimă prin gură,
„Și sprijină cu viața, cu braț apărător
„Sângeacul lui Mohamed și lege și onor. 9)
„Iar cela care-și vinde credința, jurământul,
„Cenușa-î otrăvită s'o sufle, sufle vîntul
„În latele pustiiuri, în volvura peirei
„Căci Iuda vîndătorul e hula omenirei!“

Apoi bătrînul gârbov ce jalnic lăcrimează
Alături cu mortul Abdul ingenunchează
Și ochii lui închide, și trist, în tremurare,
Pe palida lui frunte depune-o sărutare!

V

NOAPTEA ALBA

Noaptea-î albă, luminoasă,
Ceru-î boltă de opal.
Toată zarea-î scânteioasă,
Tot izvoru-î de cristal,
Câci pe lume-acum domină
Spaîma vechilor stejari,
Sora morţei cea mezină,
Earnă cū-orizonuri mari.

Astfel gerul e de tare
Cât inghiață 'n orî ce loc
Și a guriî resuflare
Și cenușa de sub foc.
El lipesce ochi cu gene,
Pe drumetî il face orb,
Și in cuîburi, chiar sub pene,
Crapă oule de corb.

Câmpul lung și lat albesce
Ca un strat de mărgărint.
Alba lună sus lucește
Ca icoană de argint,
Și apare nemișcată
In abis nemărginit
Ca pe marea inghețată
Un vas mare troenit.

Mîedul nopței!.. totul tace!
Lumea pare un mormînt
Unde mort și rece zace
Leșul marelui pămînt,
Și sub bolta cea senină
Miî de stele cu foc viu
Vasă-o jalnică lumină
Pe gigantul seî secriî!....

Es pe câmp... Sub pași resună
Câmpul sec și înghețat.
Un pâr mare stă drept lună
Cu corbi negri încărcat.
Totu-î mort!.. Sunat-aă oare
Pe al cerului cadran
Ora stingerei de soare
În al morței ocean?

Numai eu se fiu pe lume
Remas singur trăitor,
Ca 'n pustiiuri fără nume
Un nemernic călător?
Dar ce ved? ce se strecoară
Colo 'n zare când și când?
E o sanie ușoară
Prin lumină lunecând.

Săniuța e durată
Dintr'un lemn ușor de plop
Și se duce inhămată
Cu un epure ce-î schiop.
Ear într'însa cine este?
Om se fie sau un ciot?
E vestitul din poveste
Statu-palmă-barba-cot!

Epuraşu 'n trei picioare
 Saltă, fuge ușurel,
 Pe zăpada lucitoare
 Săpând urme după el,
 Pe când barba argintie
 Al uncheşului strebun
 Se tîrie pe câmpie
 Ca o coadă de păun.

Unde pleacă, unde sboară?..
 Eată-l vine spre Siret
 Şi pe deal mi se coboară
 Ca un bulgăr de omet.
 El in lunc'acum pătrunde
 Se descopere cu drag
 Primăvara ce s'ascunde
 In lăuntrul unui fag.

Lipsa prefix Epuraşul se răpede
Naintând din salt in salt
 Pân' ce-ajunge, pân' ce vede
 In desime fagul nalt;
 Ear uncheşul cū-o bărdiţă
 Bate 'n trunchiul sunător;
 — Unde eşti tu, copiliţă? —
 El întreabă, plin de dor.

vezi: nalt, năltone, năltin!

Lunca 'ntreagă se resună!
 Din copaci, din văgăuni
 Miî de veveriți la lună
 Esă, aleargă pe aluni,
 Și din fagul nalt și falnic,
 Vechiū al lunciî impărat,
 Ese-un glas plăpând și jalnic
 Care blând a cuvîntat:

— Cine vine? Cine bate
 „ La locașu-mî friguros?
 „ Ești tu Prier ¹⁾ al meū frate?
 „ Ești iubitul Făt-frumos?“
 — Eū sînt, dulce primavară,
 „ Statu-palmă—barba-cot.
 „ Din locașul teū afară
 „ Am venit ca se te scot.“

— Și ce vreî se faci cu mine?
 „ Ce gând ai? Ce dor lumesc?—
 + Vreū in dragoste cu tine
 „ Se me daū, se 'ntinēresc!“
 Abie dīce și deodată
 Glasul fetei a mușit,
 Ear in lunca deșteptată
 Hohot lung aū clocotit.

Și vrăjitul fag 'ntinde
Un braț lung, cuprins de ger,
Pe uncheș de barbă-l prinde
Și-l ridică pe sub cer.
Statu-palmă țișă, sbîară,
El se sbuciumă turbat,
Dar din carnă pân' în vară
Sus remâne spîndurat.

Vîntul bate!.. colo 'n aer
Statu-palmă clătinat
Umple lunca de-un lung vaer
De-un lung vaer necurmat,
Și drumetu-și face cruce
Căci se crede urmărit
De-ale codrilor năluce
Prin vezduhul oțelit.

Mirceaș, Decembrie 1875.

VI

VENTUL DE LA MIAZA-ZI

Vîntul de la miază-zi
Cu zăpadă se hrănesce.
Intr'o noapte și 'ntr'o zi
El pe dealuri o topesce,
Și când suflă și când trece
Peste ghița ce se moae, *lipsă prefixului*
Earna tristă, earna rece
Varsă lacrimi, lungi șiroae.

El plecat-aŭ dintr'un loc
 Unde earba, când resare,
 Sub o arșiță de foc
 Se usucă și dispare,
 Și pe unde ardŭ in soare
 Lungi pustiuri năsipite,
 Și se vedŭ, rătăcitoare
 Caravane ostenite.

Vîntul iŭte, vîntul cald
 Aripîoara-și răcoresce
 In mări late de smarald
 Pe al căror val plutesce,
 Și cu gura-î insetată
 Vine-aice de inghite
 Mana ernii aședată
 Pe câmpiile albite.

El tot suflă ne'ncetat
 Păn' ce vede 'n resărire
 Pe pămîntul disghetăt
 Colțul erbiŭ viu, subțire;
 Apoi merge de desface
 Cŭ-o suflare mai gingașă

Mugurașii unde zace
 Frunța verde drăgălașă.

Sintaxă

(final pentru ca)?

Bun sosit, iubite vînt!.,.
Animați de-o nouă viață
Gîndăceii din pămînt
La lumină es in față,
Și păraele umflate,
Micî torente spumegoase,
De pe culme, de prin sate
Curgî in văile-aburoase;

Și pe câmpul încă ud,
Și pe crengile pădurii
Se încearcă un prelud
De concerte-ale naturii,
Și prin aerul cu soare
Trece-o vie prevestire
De sosirea de cucoare
Și de-a mîcilor sosire.

Însă vîntul recorit
Din sbor, cată se oprește;
Ca drumetul ostenit
El acum se odihnesce,
Și, rîdînd, privesce 'n zare
Earna goală, carna slută
Cum se duce 'n fuga mare,
Și se face nevîdută.

Dar cum stă pe-a luncii prag
 Eat' aude-un glas de jale
 Care ese dintr'un fag
 Nalt, cu brațe colosale;
 Și deasupra-î ânc' aude
 Plâns amar de desperare,
 Gemete, blăstemuri crude
 Care dau înfiorare.

Glasul blând și rugător
 Dice: „Doamne! Cine oare,
 „Ce viteaz îndurător
 „M'a scăpa din închisoare?
 „Ah! din fagul meu afară
 „Celui ce mî-a da scăpare
 „Eu, frumoasa primavară,
 „I-aș plăti cû-o sărutare.“

Vîntul

*Asta se
citește*

Vîntul iute se scula . . .
 Peste fag cu fruntea lată
 El începe a sufla
 A sufla ca nicî odată.
 În curînd a lui suflare
 Coaja fagului despică,
 Și la ochii lui apare
 Un luceaș de fetică.

Mindră, albă, scump odor,
Cu zimbire-atrăgătoare,
Și duioasă ca un dor
De simțire iubitoare.
La plăcuta sa ivire
Esă albinele cu miere
Și sub vesela-î ochire
Lumea saltă 'n re'nviere.

Ea remâne în ecstaz
La a soarelui lumină.
Pe 'nfloritul ei obraz
Luce-o rouă briliantină,
Și pe frunte-î se indoe
O ghirlandă inverdită,
Și pe gură-î se desfoae
Dulce roză 'mbobocită.

Cum o vede, fericit,
Vintul brațele-și deschide,
Și pe sinul său uimit
Copilița vesel ride;
Când de-odată sus în aer
Printre frunza ce 'l ascunde
Se aude ear un vaer
Care sufletul pătrunde.

Cine țip' așa de tot?
 Cine sus, în arbor, geme?
 E sermanul Barba-cot
 Spândurat de multă vreme!
 Searbed, țeapen, sloiū de ghiață,
 De-astă earnă 'n părăsire,
 Ah, deabie mai are viață,
 De-abie umbră de simțire!..

Primavara face-un semn ...
 Pe loc vîntul se ridică
 Și l'al fetei viū indemn
 Peste sag el suflă, pică.
 Eată-o creangă spre copilă
 Că se pleacă și se 'ntinde.
 Pe moșneagul trist, cu milă,
 De pe creangă ea'l desprinde.

Statu-palmă a scăpat!
 De sub tufe chiar îndată
 Epurașul schiopătat
 Eșind iute, lui s'arată;
 Ear uncheșul cu rușine
 Dice 'n limba bătrînească:
 „Cine-a fi nebun ca mine,
 „Tot ca mine se pățească!“

Vîntul cu

Și pe epure sărind
El se duce 'n depărtare,
Dar suspină tot gândind
La frumoasa fată-mare.
Și a vîntului mireasă,
Lunecând pe earba verde,
Că-al ei mire 'n lunca deasă
Ca un vis frumos se perde!

Mircești, Mart, 1876.

VII

GHIOAGA LUI BRIAR

I

În mijlocul câmpiei întinsă ce se perde
Sub zarea albăstrie cū-a ei comoară verde,
Culcat pe 'spate/sede voinicul bivolar,
Briar ce n'are 'n lume de cât un gros stejar,
Un bun și scump tovarăș de lupte crâncenite,
Cioplit în chip de ghioagă cu fâlii oțelite.

Alesu-l'au el singur în codrul indesar,
Jupitu-l'au de coajă, prin foc el l'au uscat
Apoi, eșind în vale cu ghioaga subsuoară,
Acum se simte vesel că are o-sorioară.

Știu bivoliț de dînsa și 'n laturî se feresc
 Și cât staū la pășune cu ochiul o pîndesc
 Căci dacă 'n depărtare se resleşc de turmă
 Cumplita ghioagă sboară vîrtej pe a lor urmă
 Și bivoliț selbatică, nebună de groaza cî,
 Revinū la cîrd in fugă supuși ca niște miei.

Știu lupii, hoți de noapte ce esū la vînătoare
 Când cerul se ascunde in neagra 'nvelitoare,
 Și 'n poalele pădurii, sub crânguri tupilați,
 Privescū dușos la bivoli ce 'n carbă staū culcați,
 Dar nu'ndrăsnescū se easă din umbră mai de vale
 Căci ghioaga păzitoare le stă in ochi și 'n cale.

Știu încă și Tătarii din Crîm și din Bugeac
 De groaznica-î lovire de moarte, fără leac.

O știu de cînd o ceată păgână, rățacită,
 Scăpat-aū peste Nistru amar jumătățită, *luse pe p_xulu*
 Și-acum, in tremur, dice năprasnicul Tătar:
 „Allah se te ferească de ghioaga lui Briar!”

II

Briar cū-a sale brațe sub capul lui crucite,
 Cu pletele-î miștoase in carbă încălcite,
 Priveșee pe d'asupra-î cum trecū neconținut
 Nori lungi și vulturî agerî in sbor neobosit,
 Și mintea lui furată de-a cerului mișcare
 Se perde 'n aiurare plutind sub bolta mare,

Se duce prin lumină săltând din nor în nor,
Se prinde de aripa ce zboară mai ușor,
Ear noaptea rățăsece afund din stele 'n stele
Cătând se 'și vadă visul cu ochii printre ele.
Ce vis? . . .

El ce trăise ca șoimul isolat,
Din revărsatul vieții pe lume 'nstrăinat,
Crescut în înfrățire cu earba și cu vîntul,
Avînd de templu cerul și de culcuș pămîntul;
El, oaspele câmpiei, născut pe al ei sin,
Scăldat în foc de soare și 'n limpede senin,
Ce nu văduse încă nici sate, nici orașe,
Nici florile-omenirei cu chipuri drăgalașe;
El care dioa 'ntreagă se 'ngână cu un paiu,
Și 'n cânticul de paseri surprinde-un dulce graiu,
Ce vis frămîntă gîndu-î, ce taină spune-ades
Și stelelor din ceruri și florilor din șes?

III

Trei zile sîntu acuma de cînd pe-o seară lină
Veđut-au o minune sburînd pe sub lumină,
O fată alungată de-un bivoli cu ochi crunți.
Era Domnița, fiica lui Dragoș de la munți,
Scapată din robia Tatarilor, calare
Pe-un zmeu care la goană păreche nu mai are.

Fugea de groază calul și ȋute 'n câmp săria
Dar bivoul selbatic de-aproape 'l urmăria,
Răgënd, mișcând din coarne, plecându-și fruntea
[largă
Cercând pe cal din fugă se'l prindă și se'l spargă.

Briar zări copila!.. Viū fulger se isbi
Svêrlind in bivol ghioga mênită de-al sdrobi,
Se puse drept in cale-î, se prinse de-a luî coarne
Și-î frânse coarda 'n luptă, sucind-o se'î răstoarne,
Ear bivolul remase pe earbă neclintit . . .

Atunci copila dulce i-aŭ ȝis cu glas uimit:
„Voince! se aŭ parte in viață de iubire!“

S'aũ disparut din ochi-ĩ precum o nãlucire.

in ochi-i precum o nălucire.
vedea cum ~~luc~~ ^{luc} atunci când e
vorba de reșe $f = \textcircled{a}$ avem $\textcircled{a}$

IV

Briar din acea clipă trezit, transfigurat,
E dus cu mintea 'n visul ce-î pare c'a-ŭ visat,
Luptând cu gânduri nouă, cu simț de lungă jale
Și cu mirarea vie a gândurilor sale.
Veđut-a-ŭ, neveđut-a-ŭ minunea ce-a-ŭ veđut?...
In inima lui zace un dor nepriceput
Și cât e ȝioa lungă și cât e noaptea lată
Nu poate-a-șî rupe dorul și gândul de la fată.

Ades el poartă ochii pe veșteda câmpie
Și 'î pare mult mai largă parându-î mai pustie
Căci zina nu mai vine voios a o 'nflori.
El suferă de-o taină și 'î place-a suferi
Grăind în faptul zilei cu carba, cu izvorul,
Și seara cu amurgul, cu vîntul, cu mohorul,
Cu vulturii, cu șoimii ce vinu de peste plaiu...
Ah! unde-î cea minune sosită de la raiu
Ce 'n inimă-î vîrsat-au o mult ferbinte rouă
Și l-au făcut se treacă din viață 'n viață nouă?
Dar carba îi răspunde pe câmp îngălbînind,
Izvorul viu și rece prin carbă șerpuind,
Și vulturul sub ceruri 'nălțându-se 'n rotire
Și vîntul, val de aer, trecînd în vîjiire.
Toți sîntu în nepăsare, toți iute-'l părăsescu,
Chiar bivoli dumesnici de el se reslețescu,
Și numai, numai ghioaga din tufele uscate
Se pare că-l jălesce duios ca pe un frate...

Amar de cine 'n lume n'aude nici un glas,
Nici vede împrejuru-î măcar urmă de pas!

V

Briar în neastîmpăr, atras de-a nopței șoapte,
Pășese pe câmpie ca un năluc de noapte

Privind pe sus... De-odată prin stele când și când
O palidă lumină apare lunecând.
El stă în neclintire!... Lumina cea ușoară
Sub formă de copilă cercască se coboară
Și vine de se pune zimbând în calea lui,
Apoi încet purcede de-a lungul câmpului.
„Ah!... ea-î!“ .. strigă sermanul și brațele întinde;
Dar flacăra mai vie la glasul ei se aprinde,
Și sborul își răpede în aer strelucind.
Briar aleargă, trece prin umbră rătăcind,
Incalecă pe-un bivoliț ce 'n cale întâlnește,
Îi pune ghioaga 'n șolduri și pleacă vulturesc.
Atunci de după dealuri Craiul-noul resărind,
Veșu o fiară neagră pe câmpuri tropotind
Urmată-amenințată de lupi flămânzi o sută,
Ș'un om pe ea călare, cu mintea lui perdată,
Cu pletele-i sburlite, cu ochii infocați,
Cu mâinile întinse spre codrii depărtați,
Răenind, umplând câmpia de-o lungă văetare
Ce se 'ntrecea 'n groază cu-a lupilor urlare...
Și om, și lupi și bivoliț, vîrtej misterios,
Cu sgomot dispărură în fundu 'ntunecos!

VI

Din noaptea cea fatală Briar pe-a lui câmpie
N'au mai părut!... De dînsul nimic nu se mai știe.

Dar peste șapte codri, de-asupra unei ripi
Se vede-un stol de vulturi ce mișcă din aripă,
Și peste ripa largă, adâncă, 'ngrozitoare
In care nu pătrunde in veci voiosul soare,
Din mal in mal se 'ntinde o punte de stejar...

Spunū tainic vânătorii că-î ghioaga lui Briar.

VIII

MURAD GAZI SULTANUL SI BECRI MUSTAFA ¹⁾

1639

(DEDICAT D-LUI A PAPADOPULO CALLIMAH)

I

ALAIUL LUI MURAD

E soare splendid, sgomot de vie serbătoare,
E *Bairamul* vesel, Stambulul e 'n picioare, ²⁾
Dar ce lucește colo pe stradele adânci?
Allah! Allah! de-odată Stambulul cade 'n brânci...
In laturi toți, in umbră, cu fața la pământ!
Nici un Ghiaur pe strade, nici un suspin în vînt,
Osmani, eată alaiul Sultanului Murad!
Murad, lacul de mîiere si marea fără vad

Exp. p. 100

De glorie, știință, putere, streluciri,
 Stîlp falnic și coroană întregii omeniri,
 Pogoritor ferice din sinul lui Iafet,
 Și care, fiind umbra cerescului Profet,
 Nu are nici nu poate avea seamăn pe lume.
 Decî calea-î, spada-î, fața-î și gloriosu-î nume
 Sub rouă parfumată de flori de iasomie
 Deacum și până 'n fundul *Haïretului* se-î fie! *)

El vine ca păstorul incunjurat de turmă
 Avînd pe lângă dînsul pe *Bostangî*, și 'n urmă *).
 Frumoși, liniuți în fric, opt harmasari de fală,
 Podoabe nestimate de pompă-orientală,
 Purtînd smaraldî în frunte cît oul de condor,
 Scoțînd din pept fanfare de glas nechezitor.

Murad îi prețuesce cît țeara de *Misir* *)
 Ș'ar vrea din fie-care se facă un Vizir,
 Găsind că în mîndrie pe oameni știu să 'ntreacă...
 Ei nu coborî nici ochii și nici genunchii pleacă!

Cum dar li se cuvine, aû pas mai înainte
 Și decît *Beîrlerbeî*, apăsători de ginte, *)
 Și decît *Capudanî* și de cît *Seraskerî* *)
 Ce ducî în foc *Spahiî*, *Topciî*, *Englicerî*, *)
 Și care 'n timpî de lupte c'un semn, dintr'un cuvînt,
 Întindî aripa morții pe mare și pămînt;

Tigri ce-ar rupe 'n ghîare tot neamul creştinesc
Dac'ar putea resbate prin peptul românesc !
Accestii, pe cai ageri, măreţ vină împreună
Avënd *tabulhanale*, *alem* cu semi-lună,
Şi *tuiuri* de paradă cu trei cođi lungi de cal, ⁹⁾
Insemne de mărire şi fast oriental.

Ear prin alaiul falnic, torent de Beî, de Paşî,
Şi de *Imanî* fanatici şi de *kizlarî* pizmaşi, ¹⁰⁾
Călări pe cai de frunte ce saltă 'n loc şi trapă
La glas de *Seizi* negri ce-î netezescă pe sapă; ¹¹⁾
In mijlocul acelei feerice splendoare
De haîne aurite, de arme lucitoare,
Hangere 'n petre scumpe, baltage, eatagane,
Sangiacuri, şuşanele, *eniceresci* *cazane*,
(Tot ce-î setos de sânge şi vesel de paradă),
Apară in maîestate deasupra de grămadă
Vizirul şi *Muftiul*, topuzul şi Coranul, ¹²⁾
Coloane care sprijină intreg *Aliotmanul*. ¹³⁾

Sultanul cu surguciul lui Soliman in frunte ¹⁴⁾
Ce arde ca /panaşul/ de flacări pe un munte,
Intunecă vederea precum un soare viu
Plutind in strelucire pe-un fluviu argintiu.
In umbra lui se mişcă alaiul in desime,
Alaiū ce' se termină in crâncenă ostime,

Și Bosforul resonă de-o lungă detunare!...

Dar unde oare merge Murad cu oastea-î mare?
Se duce el se stingă pe Leși, său merge-acum ¹⁵⁾
Pe Abaza hainul se-l ardă 'n Erzurum? ¹⁶⁾
De pe copacul lumei vrea roada s'o culeagă?
Vrea sub călcaiū se plece pe omenirea 'ntreagă?

Murad Gazi Sultanul se duce 'n Ok-maïdan ¹⁷⁾
Se 'nvingă 'n arcășie pe Ild-Tozcoparan, ¹⁸⁾
De nu, se-l împăneze cu o săgeată 'n pept
Căci ochiul lui e ținteș și cugetu-î e drept!
Deci toți Otmani'n cale-î, pătrunși de-un lung fior,
Simțecū un sbor de fulger trecēnd pe capul lor
Și toți se dau in laturī de rațele-î de foc,
L'a lui deșertăciune lăsând deșertul loc!

II

BECRI MUSTAFA

Un singur, numai unul din gloata umilită
Remâne 'n nepasare pe strada pustiită,

Culcat in țerna caldă, gonind cu-a lui privire
 In spațiul de lumină un vis de ațurire.
 El pare că n'aude nici sgomot de alaiū,
 Nici vede gloriosul Luceafăr din Saraiū,
 Nici vrea de el se scie!...

Fatală cutezare!...

El cântă ș'apoî ride și ȝice 'n gura mare:
 „Murad Gazi e sprinten ca șoîmul *Bogdănesc!* ¹⁹⁾
 „Picîorul lui intrece fugarul arăpesc!
 „Murad Gazi e meșter!... sub mâna lui ușoară
 „Djeridul pere 'n aer și capu 'n aer sboară!
 „Murad Gazi-î puternic! El a 'necat Bagdadul
 „In sânge, și pretinde c'a inundat chiar Iadul
 „Cu trei sute de sute de suflete Persane
 „Gonite 'n ceea lume prin sâbiî corasane!
 „Murad Gazi nu 'ncepe in vastul orizon,
 „Dar e legat de sceptru-î și pironit de tron,
 „Dar sceptru-î in omorurî ca secerea se 'ndoae,
 „Dar mâna lui turbată in sânge-ades se moae,
 „Dar tronu-î nalt aruncă o umbră neagră, lungă,
 „In care noaptea oarbă cu crima se alungă!
 „Murad Gazi-î *Șeitanul* ce ride de Allah!... “ ²⁰⁾

Se 'ntuneacă pe frunte-î cumplitul Padișah,
 Pêtruns cu oțerire de asprele cuvinte.

El strigă: „Care-î, cine-î acest lipsit de minte? “

Un glas de miî de grasurî raspunde: „E hagiul! ²¹⁾

„E Mustafa poetul, e Mustafa *deliul!* “ ²²⁾

— „Minciună!... replică omul, sculându-se cu'ncetul,
 „Minciună! că sînt Sultanul! mai mult, că sînt
 [Profetul!

„Mai mult și mai mult încă, sînt Becri Mustafa!“

— Bețiv fără de lege! răcnește-un *Ulema*. ²³⁾

— Bețiv în legea noastră! bețiv?... strigă Sultanul.

„Aă îndrăznit cu vinul se spurce *Eleuranul*?...“ ²⁴⁾

Și calul își răpede, hangerul iute-și scoate.

Dar Mustafa, zimbindu-î, se razemă pe coate,

Privesce drept în ochii Sultanului și dice:

— „Murad! din noi doi, spune, care-î mai beat aice?

„Eă ce plutesc în pace pe-un lac de veselie

„Săă tu ce ferbi în clocot de aprigă mănie?“

Apoi drept în picioare și cu Sultanul față:

„În astă lume largă, în astă scurtă viață,

„Tu, fiă a lui Mohamed, fanatic și hain,

„De căt ai vërsa sânge mai bine ai bea vin,

„Căci mult e mult mai crudă beția de omor

„Ce face dintr'un Cain un frate-ucigător

„De căt acea beție ce ride și resare

„Din cupa dismierdată de-a buze-î sărutare.

„Crunt beutor de apă!... tot sângele vërsat

„Gălgăe și se 'nchiagă în peptu-î insetat,

„Scoțënd blăstemuri aspre în contră urii tale

„Ce sufietu-î împinge la muncile 'nfernale;

„Eă vinul, dulce oaspe și vesel cãntător,

„Deșteaptă 'n inimă viață, junie, blând amor

„Și ne promite rațul pe lumea viitoare,
 „Iluminat ferbinte de al beției soare,
 „Frumosul raiu în care voioasa Auroră
 „Ca vinul tiner încă rozatic se coloră,
 „Și când apune ziua, cerescul ei senin
 „Refletă cu splendoare al vinului rubin...
 „Suit în culmea lumei și orb în gândul tău
 „Te crești acum aproape de însuși Dumnezeu
 „Și nu vești tu, sermane, că fruntea-ți e vecină
 „De trăsnete, de noură, de palma cea divină?
 „Tu porți în ochi-ți noaptea și'n sin un negru șerpe,
 „Și inima-ți e stearpă și gândurile sterpe,
 „Ea e, cel fără-de-lege, me 'n chin la cupa plină
 „Și port lumina'n ochi-mă și 'n inimă lumină!...
 „Acum treci înainte pe șargul tău calare,
 „Murad, nu ești de mine!.. Destul lumea-î de mare
 „Pentru'un bețiv cu minte și'un Padișah nebun!..“

Aă dis... Neferii aprigi pe sâbiu mâna punu
 Scărșnind din dinți. El însă, în pace, neuitat,
 Se culcă ea la locu-î și'adoarme liniștit...
 Allah! ce-are se fie?...

Sultanul de odată
 Face un semn, și trece cu mintea frământată!

III

NOAPTEA BAIRAMULUI

E noapte 'ncântătoare! pe-a cerului câmpie,
Grădină pudruită de-o pulbere-argintie,
Incet și lin pășesce a stelelor regină
Că-o dulce-atrăgătoare zimbire de lumină.
Ea poartă împrejurul un vâl de nori prin care
Din când în când resbate și ca prin vis apare
Poetica frumseță a chipui virginal,
Ca splendidă Sultană din raiul oriental.
Intregul cer, comoară de cuiburi lucitoare,
Feeric locuite cu zine iubitoare,
Privesce din nălțime, tăcut, admirator,
Minunea lumii noastre, fantasticul Bosfor.

În Asia și Eüropa, pe verșile lor maluri
Ardă mii de mii de lampe vârsând văpăi în valuri,
Și prin a nopții umbră scoțând fantasme sute
De arbori și de turnuri abie întrevădute.
Orî ce zidiri pe Bosfor, saraiul, ceșmea, geamie,
S'acopărul cu ghirlande de flacără-albăstrie,

Și flota ce resună de salve tunătoare
Plutesce sub catarguri de foc scânteitoare,
Și sus, pe minarele, lucesc rotunde salbe...
Se pară cădând din ceruri cunună de stele albe.

Pe Bosfor lungi caice de-o formă sprintioară
Se 'ntrecu cu *Elcovan* ce'n fața apei sboară, ²⁵⁾
Ear altele, mai multe, cu-o leneșă mișcare,
Sub ziduri de haremurî plutind în legănare,
Prin sunet de tambură și glasuri de manele,
Cadînele frumoase le chiamă la zebrele.
Căți ochi aprinși de doruri scîlipesc în Kullelli,
În Scutari, Galata, Bey-koz și Kandilli! ²⁶⁾
Și câte inimi june de gingașe vergine
Se bat în sinuri albe, se umflă de suspine!
Regine-ale-omenirei! comori de fericire
Cădute în robie, lăsate 'n părăsire!
Ah! cine se gîndesce la ele cînd *Islamul* ²⁷⁾
Serbărei Musulmane deschide Bairamul
Și cînd Murad Gaziul permite veseliei.
Se urle aruncată în brațele orgiei?
Resună âmbele maluri de cîntice voioase
În strade, 'n cafenele, în pieți mult sgomotoase,
Ș'acum Stambulul ride, și bea, și clocotesc
De-un chef ce până'n dîoă crescînd se prelungește;
Dar cheful cel mai mare îl gustă pe sofa
Doi gemeni de beție, Murad și Mustafa.

Sub bolta ciselată cu fine arabescuri
A unui kiosk de vară văpsit cu dalbe freseuri,
Ce vesel își deschide ferestrele pe mare,
Lăsând se-l recorească bosforica suflare;
In dulcea atmosferă de plante aromate
Ce ard în cătușe prin colțuri aninate
Unind cū-a narghilelei narcotice parfumuri,
Esența 'mbătătoare ascunsă 'n a lor fumuri;
Pe splendide covoare, molatice, Persane,
Pe perne de matasă cusute de Sultane,
Șed în față 'n față, singuri, Sultan Murad Gaziul,
Sultanul prea puternic, și Mustafa Becriul.
Alături cu dinșii pe jos sîntu așezate
Tablale mari de aur cu fructe încărcate
Și cupe 'n petre scumpe, și largi cristaluri pline
De vinuri și de vutce topaze și rubine.
Stăpânul și cu robul pe coate răzemați,
Sub valuri de lumină sîntu vesel inundați
Prin patru globuri albe ce 'n boltă's ardătoare
Ca patru mari fragmente cădute chiar din soare.

Sultanul ride 'n hohot; la risul lui ce sbîară
Răspund din sinul nopții un urlat lung de fiară
Și răcnete de oameni ce strigă: Evallah!
„Ani mulți se veselească sublimul Padișah!“
Căci sub ferestă, in curte, doi tigri din Atlas
Răspîndu înfiorare cu aprigul lor glas,

Și dincolo de curte, pe valuri leganate,
Se 'ndeasă o mulțime de barce adunate.

S'ar crede că poporul din umbră-acum asistă
Se afle cât de mare deosebire-ecsisă.
Intr'un Sultan ce ride ș'un tigru cu rânjire,
Când om și fiară 'n inimă n'au nici o osebite.

IV

B E T I A

„—Știi tu, Becri,—intreabă Sultanul — știi tu bine
„Ce gând me face-a ride privind acum la tine?
„Me mir prin ce minune eă te-am lăsat cu viață
„Când tu in a mea cale m'ai insultat in față?
„Cum sabia-mă tăioasă, cu capul teă vecină,
„Nu l'au făcut se salte sburând din rădăcină? “
Becri răspunde: — „Cerul ți-au alinat mânia
„Ca se cunoscă prin mine norocul și beția,
„Se afli c'adevărul, rătăcitor pe lume,
„Plutesce 'n ochii noștri pe-a vinului dulcă spume.
„Ș'acum așa de tare îți place beutura
„Cât vinul tot din lume deabia ți-ar umplea gura,

„Și'n vastul teū imperiū cuprins de admirare
 „Nu-î astădî ca Sultanul beğiv asa de mare!
 „—Se bem dar cât ne cere dorința ne'mpacată“
 Replică Padișahul, și gura-î insetată
 Deșartă-o cupă largă de vin ferbintător.
 Apoi cu drag privind-o, suspină: „Scump izvor
 „De visuri aurite și mult încântătoare!
 „O vin, comoară dulce! o! sânge stors din soare!
 „Ce oarbă minte-avut-am când te-am desprețuit
 „Și de-ale tale daruri plăcute m'am lipsit!
 „Lumină contopită in rodul de la vie,
 „Tu prin a ta putere, tu prin a ta magie
 „Me porți ușor, ferice, in lumī necunoscute
 „De tinere iluzii, de visuri neceđute.
 „Ah! eată raiul vesel in ochi-mī se deschide!
 „Ved gingașa hurie ce tainic imī suride,
 „Ved riuri lungi de aur cu punți de curcubei,
 „Ved ângerī fără aripī călcând ușor pe cī,
 „Ved insuși pe Profetul cetind coranul scū,
 „Ved tronul de lumină, vėd chiar pe Dumnezeu,
 „Allah!...
 — *Eḡvallah!* adaoge Becri. ²³⁾
 „Veđi multe!... dar mai multe tu ai descoperi
 „De n'ai fi prin beğie orbit atāt de bine
 „Cāt nu mai veđi tablaoa cu vinuri lângă tine!
 „Priveșce-aceste cupe lasate in uitare...
 „Din toată cupa plină se 'nalță o muștrare.

„Se bem, Murad, ingrabă se le golim pe toate...
„Bețivul cu muștrarea a se 'mpaca nu poate!
— Se bem! strigă Sultanul cu glasul răgușit,
Cu fruntea în sudoare, cu peptul desvilit.
„Se bem până la moarte!... căci moartea chiar de
[ghiață
„Prin farmecul beției devine-o nouă viață.“

El dice și apucă trei cupe aurite,
În gură-î le deșartă și lacom le inghite;
Ea mintea lui furată pe-aripe veseliei
Începe a se 'ntoarce prin cercul nebuniei,
Și inima-î se bate mai rapide în pept.
Deodată el se scoală iute 'n picioare drept
Și strigă: „Cine spune, cine 'ndrăznesce-a dice
„Că'n lumea 'mpărătească e altul mai ferice,
„Mai mare, mai puternic, mai falnic de cât eă?
„Ce vis e de-o măsură cu 'naltul vis al meu?...
„O! de-aș ținea pământul întreg în astă mână
„Tot nu 'mă-ar părea plină!... ș'ambiția stăpână
„Pe sufletu-mi ce arde ca un vulcan în foc,
„Mi-arată-acum în mână deșerturi mari de loc,
„Deșerturi nesățioase în care-ar încăpea
„Totimea siderală cu lumile din ea!...
„Săriți Otmani!... la luptă!... luați în mână hangerul
„Se facem robii pământului și soarele și cerul!...

„Săriți!... cu mine față se tremure Allah!
„Eu sînt de-acu 'nainte cerescul Padișah!“

Murad în cecsaltare, nebun, spaîmăntator,
Cu sabia golită alcargă pe covor
Călcînd fără se scie, pe cupele de aur,
Scoțînd din pept un raget grozav și lung de taur
La care sub fereastă răspundă tigrii sărînd...
Ear Mustafa Becriul, la cupe trist privind,
Cu glasul plin de lacrimă, oftează: „Ce orbire!
„Visînd măriri deșerte, tu calcî pe fericire,
„Murad!... o picătură refletă 'n sinul ei
„Tot cerul plin de stele pe care tu îl vrei.
„De cît s'alungî zadarul, de-aî vrea a m'asculta,
„Aî soarbe picătura și lumea-ar fi a ta!“
Sultanul se opresce și cade amețit
Pe un divan de perne; apoi cu glas uîmit
Rostesce: „Aî dreptate, Becri, om înțelept!
„Dă-mî cea mai largă cupă... me arde setea 'n pept!“
El bea, închide ochii, și ȋdice ca prin vis:
„Din toate-a lumei bunuri femeca-î paradis!
„Coroană de coroane ale Dîmnedeirei
„Depusă cu iubire pe fruntea omenirei!
„Femce! oaspe gingaș a lumei incăntate,
„O! roză înflorită de dulce voluptate!
„Femce! adorare și soare-a tinereții
„Tu, lună mîngăioasă în noaptea bătrîneții!

„Podoaba lumii, farmec iubit, invingător,
„Ce dai chiar nemurirea la omul muritor
„Femea! ah!...

— Femeea, ca rodul de la

— Adaoge Becriul glumind cu veselie, —
„E strugur dalb pe care amorul indulcesce;
„Da'i acra agurida când ea nu te iubeste! “

Sultanul de pe perne se scoală in estaz,
Slab, șovăind, nemernic și galbîn pe obraz.
El face două pasuri, de Mustafa s'opresce
Simțind că tot saraiul in juru-i se 'nvărtesc
Și ȋdice: „Frate... frate... presimt că am se mor...”
Becri, zimbind, raspunde: „Nemernic beutor!
„Ah! ved că n'am cu cine se lupt eū la beție...
„Maī bine-o bute largă de cât o 'mperăȋie!
„—Eū.. eū... nu pot cu tine?...maī dā-mī o cupă...adă..
„Saū te-arunc la tigri... la tigri... ca o pradă.”
Becri ear umple cupa, Sultanul o bea cară.
— A! prin a mele vine s'aprinde-o vie pară...
„De o putere nouă me simt intinerit...
„Becri,.. scumpul meū frate, o! frate prea iubit,
„Ți dau tot ȋtie, tronul, și flotă și armată...
„Eū nu-mī păstrez pe lume decât numaī o fată,...
„O fată, o minune, un scump mărgăritar
„Adusă 'n astă noapte de negrul meū kizlar...

„Cum?... vrei s'o vezi tu?... fie!... dar n'a fi vina mea
 „De ți s'or arde ochii când îi privi la ea!...”

Un semn și de odată se trage o cortină.

V

F E R I N G H I S

In cadrul, plin cu rațe, de-o ușă sarazină
 Apare o ființă din raiul de iubire,
 Pe frunte-acoperită cū-o *feregea* subțire. ²⁹⁾
 Minuneideală! sub vĕlu-î de matasă,
 Ca o grădină 'n floare când negura se lasă,
 Ea 'ncântă ochii, mințea. prin forme de plăcere
 Cu drag întrevedute de-a inimiî vedere.

Copila cu sficală remâne 'nmărmurită,
 Cu mâna-î tremurândă de sinul ei lipită,
 Și de-un fior de ghiață deodată se pătrunde
 Și cată ca se fugă și ochii își ascunde.
 Sultanul însă, prada frumseții ce 'ntrevede,
 Uimit, aprins de poște brutale, se răpede
 Ca uliul ce s'aruncă din sbor pe-o păsărică,
 O prinde 'n a lui brațe și velul îi ridică,
 Dicând: Ah! eată raiul de Mohamed promis!

Becri o vede!.. palid, el strigă: „Feringhis!
„Copila mea aice!..“ La glasul lui de tată,
Rușinea, indignarea cuprindă pe juna fată.
Ea luptă cu putere și brațu-î fecioresc
Respinge pe Sultanul sub ochiul părintesc.
— „A! șerpe, șerpe! — urlă Murad infuriat,
„Pe mine, tu mine, al lumii împărat,
„Când (vreă) cū-a mea favoare se me cobor la tine,
„Tu, tu ai îndrăzneala se me respingă pe mine?
„La tigri!...“ și 'ntr'o clipă, luând-o pe copilă,
Afară, jos in curte, o svërle fără milă.

Un vaet se ridică!... Becri in desperare
Se pleacă pe fereastă... și vede cu'nșiorare
Cum tigrii, beați de sânge, rupeau in lăcomie
Bucăți de carne albă din fata încă vie!
Și inima-î se frânge căci sub grozavu-î chin
Copila lui îl chiamă prin ultimul suspin!

Atunce vinet, crâncen, cu moartea'n pept, sermanul,
Intoarce-a sa privire și vede pe Sultanul
Ca un cadavru sarbed, întins jos pe covor.
El cată lung la dînsul cu gând resbunător
Și dice: „Faptul dîlei in lume-acum apare.
„Rușine-î se te vadă pe tine, Suttan mare,

„Cădut fără putere, invins de-un pic de vin.
„Te scoală!.. Viața-î dulce cât e paharul plin.
„Te scoală!.. eată cupa, deșart-o până 'n fund
„Cum ai lăsat in mine deșertul cel profund.“

Murad cuprins de spasmurî, ardënd, suflând din greu,
Intoarce capul, varsă cupa, geme: Nu vreü!
— A! nu vreî, nu vreî, câne!—răcnesc in turbare
Becri cumplit ca moartea lipsită de muștrare.
„A! fiară ne'mpăcată, de vin te-ai săturat?
„Bea sânge dar, bea sânge din inimă-mî vërsat!“
Și c'un pumnar in grabă la brațu-î se rănesc
Și de-a lui Murad gură el rana o lipesce
Și strigă: „Suge tigre, in ultima-ți orgie
„Pe când ai tei tovarăși copila imî sfășie.
„Bea sânge de părinte se stingî cumplita-ți sete
„Tu care-ți adăpî tigrii cu sânge viu de fete!“
Sultanul slab se luptă, gemënd se svărecolesc
Sub un genunchiü ce peptu-î apasă și turtesc.
Murind, el vrea se strige, dar limba i se leagă
Căci gura lui se umple de sânge ce se 'ncheagă.
Deodată 'n lupta morții grozav sbuciumătoare
El scoate-un gemet aprig și tremură și moare!

Atuncî Becri, teribil, privindu-l dice: „Fiară!
„Mergî unde te așteaptă Șeitan cu a lui ghiară!“

Apoi el la fereastă se duce și'n glas tare
 Răcnesc: „Padişahul, a lumei spaîmăntare,
 „S'aû dus in vecînicie, se'l judece Allah!
 „Osmanî! trăiţi in pace cât n'aveţi Padişah ! “

Apoi in curte pleacă un ochiû. abîe deschis
 Și cade mort de jale, gemënd: o! Feringhis!...

Mirceşti, 1876.

IX

PRIER SI FATA ERNEI ¹⁾

I

S'aŭ iubit earna cu gerul
Ș'amendoî s'aŭ insoțit.
De frig mare-atuncî chiar ferul
Scrijelit, aŭ amortit !
L'a lor nuntă 'ngrozitoare
Moartea rece-aŭ asistat
Și, privinduî, mîndrul soare
Sus pe cer aŭ inghețat.

Miriî sarbedî in cojoace
Veselit-au şese luni
Invitând cu ei se joace
Viscoloasele furtuni,
Ş'aû avut la cununie
Lăutari de triste hori,
Asprul Crivêţ de urgie,
Corbiî trist croncănitori.

Ear nuntaşi un numer mare
De lupi lacomi, de urşi groşi,
Toţi cu blane pe spinare,
Cu dinţi lungi, cu ochii roşi.
Ei in noaptea nuntitoare
Mare praznic aû făcut
De plăpânde căprioare
Şi de-un bîet copil perdut!

II

Earna are-o fată albă
Ca stergarul alb de in.
Fata are 'n sin o salbă
De frumoase flori de crin,

Și zapadă pe-a ei față,
Și pînă luciu de argint;
Pe sub gene ochi de ghiață,
Pe sub buze margarint.

Ea-î frumoasă ca o moartă
În momentul cel suprem
Cînd, plecînd din lume, poartă
Al veciei diadem;
Dar ca statue de ceară,
Doarme fîr' a se trezi
De cu zori și pînă 'n seară,
De cu seară pînă 'n zi.

În zadar o tot sîrută
Mama ei la ea privind;
Copilița 'n veci tăcută
Îi zîmbesce aromînd.
Mîndrul soare cu iubire
O dismîardă în zadar.
Ea rămîne 'n neclintire
Ca un viu margaritar.

III

Eat' aude 'n depărtare
Prier, al verdeții Domn,
De vestita fată mare
Adormită 'n vecinic somn,
Și el simte de odată
Foc în sinu-î tulburat,
Și în suflet dor de fată,
Dor aprins de insurat.

Eată-l pleacă, dar se luptă
Pe-a lui cale ne 'ncetat
Cu ninsoarea intreruptă
De ploî reci, de vînt turbat ;
Și răpit pe-aripa grabii,
El strebate neoprit
Tristele dîle-ale Babiî,
De cocorî călăuzit.

Eat' ajunge, eată vede
Fata 'n haîne de ninsori.

El o chiamă, se răpede
Ș'o sărută de trei ori.
S'aũ trezit copila dragă
Sub sărutul ardător,
Ea zimbesce dar, pribagă,
Se preface intr'un nor!..

X

POEANA FĂRMECATOARE

I

Prin cea luncă sunătoare,
Printre fragede vlăstări,
Când la umbră, când la soare
Șerpuescū doă cărări.

Una e resăriteană,
Alta-î de la miază-ți,
Ș'amendoă 'ntr'o poeană
Se 'ntălnescū după o ți.

Mii de cântice voioase
Prin frunzișul de smarald
Facă concerte-armonioase
Ce plutesc în aer cald,

Și cu dinsele 'mpreună
Doă tinere cântări
Se îngână și resună
Jos, pe ambele cărări.

Una gingaș se ridică
Dintr'un pept frumos, rotund.
Frunța 'n luncă se despică,
Crângurile se pătrund,

Căci e vîers de fată mare
Vîers de inimă furător
Care face de tresare
Și năsipul din isvor.

Copilița ce tot vine
Despre mîndrul resărit
Duce-un dor vioi cu sine,
Duce dorul de iubit.

Ea cu mâna-î firu 'ntoarce
 Când mergënd, când stând pe loc,
 Ear cu gândul gingaș toarce
 Visurî blânde de noroc,

Căci acum e primavară
 Și e dulcea luna Maiu
 Când in sinurî și pe-afară
 Tot e viață, tot e raiu!

. , . . .

II

Pe cararea ceealaltă
 Spre poeană 'naintind
 Un codrean cu fruntea ~~lată~~ *naltă*
 Vine astfel haulind:

„Dup' atâta lungă cale
 „Ce-am făcut in viața mea,
 „Am ajuns acum in vale
 „Și am dat de cale grea!

„Merge-voiă tot înainte
„Făr' a me 'ngriji de drum?
„Orî aş face mai cu minte
„Se stau locului de-acum?

„Tot ce mișcă, tot ce sboară
„Me indeamn' a rătăci
„Ca un riu ce se coboară
„Fără 'n veci de-a se opri,

„Ear o floare de grădină
„Imî șoptesce 'ncetișor
„Ca se prind eă rădăcină
„Lângă ea, lâng' al ei dor.

„Codri, codri frățioare!
„Cum aş face, cum se fac
„A mea soartă călătoare
„Că-al meu suflet s'o impac! “

Cântă el cu glasul tare,
Cântă ea cu glas duios,
Și pădurea în vibrație
Le răspunde-armonios,

Dar cărările sub pasuri
Cu incetul s'aũ scurtat.
In poean' ambele glasuri
De odat' aũ resunat

Și voinicu 'n nemișcare
Aũ remas pe loc, uĩmit,
Și copila in mirare
Pe obrazu-ĩ s'aũ roșit!

.

Lunca tace, umbra piere,
Cerul varsă dulci văpăi;
Nu s'aude prin tăcere
Decât inimĩ cu batâi,

Și din cuĩburĩ, de sub frunđă
Pe furiș miĩ de ochirĩ
Cată lung ca se pėtrunđă
Taĩna dulcei intălnirĩ.

O ! minune, -un graiũ ferice, :
Al naturĩi mĩndru graiũ
Se inalț' atunci și ȓice:
„Oaspețĩ de-al junețĩi plaiũ!

„Mergeți vesel prin verdeață,
„Pe-o cărare la un loc,
„Tot spre viață cu dulceață
„Tot spre loc plin de noroc!“

Ambii tineri în uimire
L'acel glas dumnezeesc
Iși dau mâna cu-o zîmbire
Iși stringă mâna și pornesc,

Și esă vesel din pădure
Disparînd, frumoși și dragi,
Prin huceagul plin de mure,
Prin fînațul plin de fragi.

Lunca sună viū fanfare...
Ei se ducă strelucitori
Pe o singură cărare
Ce s'acopere de flori,

Căci e draga primavară
Și e dulcea luna Maiū
Când în sinuri și pe-afară
Tot e viață, tot e raiū!

DEDICARE

DOMNIȘOAREI A...

Copiliță 'n calea vieții
Dee Domnul se 'ntălnesci
Pe cărarea tinereții
Visul gingaș ce iubesci!
Sufletele fără știre
Mergu pe tainice cărări
In poeana de iubire,
Raiu frumos de incantări.

Mircești, Martie 1876.

XI

DORUL DE BRAZI

ROMANȚĂ DEDICATĂ MĂRIEI SALE DOAMNEI

De-aș avea brazi lîngă mine
Cînd stau închisă 'ntr'un palat,
Și viul Peleş care vine
De sus, din falnicul Carpat,
Ah! eă n'aș sci cum earna trece,
Căci brazi mei cu frunđa lor
Ar coperi zăpada rece
Ș'ar îngăna tristul meu dor.

De-aş avea brazi de la munte
Cu care 'mă place se grăesc,
Iubiții mei poeți de frunte
Ce cântă-un hor Dumneșcesc,
Eu aş cânta voios în viață,
Fie timp bun, fie timp rău,
Și 'n dulce, vecinică verdeață
Ar fi ca ei sufletul meu.

O! brazi mei, veniți în vale,
Veniți cu mine 'n orice loc
Și răspândiți pe a mea cale
Umbri și visuri de noroc.
Atunci din inima-mă senină
Vor înflori cântice dragi
Cum înfloresc din rădăcină
Pe lângă voi rumenii frați.

XII

SOARE DE EARNA

O! Soare, vecinic călător!
De mult n'ai fost în a mea țară
Că-al teă sărut fărmeacător
S'o faci a crede 'n primavară.

Tu scii cât țara te iăbesce
Și cât în zodia lui Maiă
L'a ta zimbire ea 'nfloresce
Și se preface 'n dulce raiă.

Tu scii cu ce câmpii mănoase
Cu ce cununî de miî de flori,
Cu ce cântări armonioase
Ea-ți ese 'n cale chiar din ziori,

Și ca pe-un sol de fericire
Trimis de însuși Dumnezeu
Te priimesce-o! dulce mire,
Cu dismierdări la sinul seû.

De ce tu 'n alte lumî străine
Mergi lunî întregî, rătăcitor,
Uitând că țara făr' de tine
Tînjesc-amar in tristu-î dor.

Ah! amendoî când aveți parte
De întelniri așa de dulci,
Cum de tu fugi in altă parte
Când vine noaptea se te culci?

Cum de tu nu-î dai semn de viață
Ș'o lași cu cerul ei pustiû,
Ș'o lași cu inima de ghiață
Ca pe o moartă 'ntr'un secriû?

Când ea-î atâta de frumoasă
Și tu atâta de frumos,
Când ea îți este credincioasă,
De ce se-î fii necredincios?

XIII

STROFE IMPROVISATE LUI C. ROLA

Din ȕi in ȕi pădurea bătrină se răresce!
Aȕi un stejar, mânăi altul, pe rînd se prăbuşesce
Şi largi poene triste remânũ in locul lor.
Cu ei cadũ miĩ de cuĩburi ce vesel, pe sub ceruri,
Formaũ o lume 'ntreagă şi plină de misteruri,
Şi plină de-armonie şi plină de amor!

Aşa din stolul nostru de oameni cu tărie
Ce-aũ scos această ȕeară din umbră, din robie,

Pastrând credința ^{uneori apoi în mâini} sfântă în viitorul ei,
 Ađi unul și măini altul se ducă din astă lume,
 Lasând amar și doliu în sinul bietei mume
 Și mari și largi pustiuri lasând sub ochii sei.

Acum îți veni rîndul și ție de plecare,
 O! Rolla, fiu energic al țerii, suflet tare,
 Pionier de frunte pîntre pionieri.
 Ferice-acum de tine căci ai se găsești eară
 Pe Negri și pe Cuza și alți pribegî din țeară
 Care-au aprins făclia marelui re'nvierî.

Triumf ceresc e moartea când moare muncitorul,
 Urmașilor din lume lasând brazdat ogorul
 Și cū-o verdeață vie de-alung acoperit.
 Rodesce munca 'n urmă-î și tide holda 'n soare,
 Ear cei remași în viață admiră pe cel ce moare
 Dicend: Pentru-a lui țeară trăit-au ș'au murit!

Gădinți, Ianuarie 1878,

XIV

STROE PLOPAN

BALADA POPORALA

Sus, pe muchea dealului, ¹⁾
Merge 'n voea calului
Un bujor de capitan
Care poartă buzdugan.
El aruncă ochi de sus
Când spre valea din apus,
Când spre șesul înflorit
(înșire) Despre mîndrul resărit,
Și tot cată ca se vadă
N'ar zări cumva o pradă
Ici în zare, colo 'n zare
Pe sub cer, în depărtare?

Ciocărlia sus cânta
 Ear voinicul cuvînta:
 „Căci nu am aripa ta,
 „Ciocărlie neveđută,
 „Păserică 'n cer perdută!
 „Căci nu am și sborul teū
 „Se me 'nalț în cer și eū
 „Ca se ved din dos de zare
 „De nu vinū oarde Tatare
 „Se răpească și se fure
 „Fete mari cu ochi de mure,
 „Și copii mărunți de anī,
 „Copilași de cei balanī? “ 2)

Cum mergea și cum graia,
 Eată, mări, câ zaria
 Jos, devalē, pe sub deal,
 Lângă apă, sus, pe mal,
 Un foc mare strelucind,
 Pintre sâlcii pălpăind,
 Și'mprejurul focului
 Trei Tataři stând locului
 Și frigēnd un mīel furat,
 Intr'o furcă aninat.
 Caii lor pasceaū de-o parte
 Ear la umbră, nu departe,

Se bocia o mîndră fată,
 De o salcie legată;
 Se bocia băta copilă
 De umplea crângul de milă,
 Dar pagâni o priveau,
 Și privind'o crunt rideau
 Și diceau în limba lor:
 „Mult plătesce (ist) odor,
 „Căci e puică de bun soiă,
 „Și-î ca trestia la boiă,
 „Și-î ca luna la obraz,
 „Numai bună de-un viteaz.
 „Ghiraî Hanul pentru ea
 „Ne-a da scule câte-om vrea,
 „Și caftane de Sultană
 „Și cincî-deci de pungi de bani!“

Sintaxa

Cât Plopan mi'î auăia
 Calul iute'și răpeăia:
 „Buna dioa, măi Tatară,
 „Pradători de fete mari!
 „Spuneți mie fără teamă,
 „Fără teamă dați'mă seamă
 „Orî ve-î roaba de schimbare,
 „Orî ve-î roaba de vëndare?
 „De-î pe schimb, eă mult voiă da
 „Căci cu dîle voiă lăsa.

„De-î pe plată, eă sînt gata
 „De la voi se cumpăr fata,
 „Nu cu aur nici caftan
 „Ci cu dări de buzdugan.“

Tătarimea ear ridea;

Din trei unul respundea :

„Audit-aîi, audit,

„Pe Românul indrăcit?

„Ci că-î prins de mare dor

„Ca se meargă plutitor

„Când pe apă 'ntins la soare,

„Când sub apa curgătoare

„Până 'n Dunărea cea lată,

„Pân' in mare tulburată? “

Bine vorba nu sfîrșia,

Vai de lume!—amar de ea!

Buzduganul se 'nvîrtea,

Ca un vultur s'abătea,

Pe pagâni îi și turtea!

Apoi mîndrul căpitan

Care-î dîcî Stroe Plopan,

La copilă se ducea

Și cu drag așa-î graia:

„Cine 'mparte, parte'și face

„Cum-î e dorul, cum îi place.

proverb popular?

„La Tatarî am împărțit
„Buzduganu-mî oțelit.
„Ție, dragă fată mare,
„Îți facû parte de scăpare,
„Eară partea ce'mî fac mie
„Ești tu, draga mea soție.“

Copilița ce dicea ?
Sciû că nu se mai bocea.
Peru 'n față-și aducea,
Cu voinicul se ducea.
Fie calea lor ușoară,
Cu foc lin la inimioară
Cum e scris, cum e menit
Când e timpul de iubit.

OSTAȘII NOSTRI

I

BALCANUL SI CARPATUL

Balcanul și Carpatul la Dunarea mareată,
Ca doi giganți naprasnici staū astă-dî față 'n față
Ș'aprinși de dor de luptă, cu ochii se mesoară,
Cu glasul s'amenință, cu gîndul se doboară,
Dicend: „Nu potū se'ncapă doi paloși intr'o teacă!
„E scris din noi doi unul in pulbere se treacă!”

Balcanul cel fanatic, muncit de aspră ură,
Nu scie se'ngrădească selbatica lui gură,
Și ȑice cu trufie: „Carpatule vecine,
„De nu pleca-vei fruntea amar va fi de tine,

„Câci răpești-voiă grabnic din plaiurile'mă nalte
 „Torente 'necătoare deprinse ca se salte
 „Din maluri peste maluri, din munte peste munte,
 „Se bată-a tale coaste, s'acopere-a ta frunte,
 „Se facă intr'o clipă ca se dispară din lume
 „Că-a tale stînci și codri, că-ai tei copii și mume!“

Carpatul scoate-un freamet teribil de urgie,
 Mișcând coamaî de codri, ca leul in mănie,
 Și'n clocot lung răspunde: „Balcan-a ta trufie
 „Arată că tu asta-ai cădută ești in pruncie.
 „Nevoe ai de-o cărjă ruina'ți s'o supoarte,
 „Câci ești acum, sermane, ajuns la prag de moarte.
 „Ai fost odinioară gigant prin înălțime,
 „Amar prin fanatizmu'ți, puternic prin crușime!
 „Ai revarsat pe lume și groază și rușine,
 „Și te-ai scaldat in sânge pân'ce-ai dat pept cu mine.
 „De-atunci au trecut seculi!... Strivita omenire
 „S'au desteptat, și numai tu stai in adormire,
 „Ademenit de visuri nebune și trufașe,
 „Făr'a petrunde norii care te țină in fașe!
 „Orb urieș! cu cărja tu genele'ți ridică
 „Și vești l'a tale poale cât umbra'ți e de mică!
 „Ești șters din cartea lumei, tu care din vechime
 „Stai rezemat in somnu'ți de-o putredă marime!
 „Și vrei se fii in lanțuri popoarele crestine?
 „Și vrei, Balcan gârbov, eu se me 'nchin la tine?“

„Dar n'auđi cum te ride și Dunărea și Marea?
 „Deviza ta' *sclavia*, ș'a mea neatărănarea!“
 Cum ȝicŭ, doi vulturi ageri, sburând din virf de munte,
 Se 'nalță până 'n ceruri și scotŭ țipete crunte.
 De pe Balcani e unul și din Carpați e altul...
 Mult rapide le'ı sborul, mult crâncen le'ı asaltul,
 Căci se isbescŭ ca fulgeri la luptă-ucigătoare!...
 Intinsele lor aripı se batŭ lucind la soare
 Ș'a. lor cumplite ghiare și pliscuri oțelite
 Iși daŭ loviri de moarte și rânı își facŭ cumplite.

De-o dată cade unul din vulturiı dușmanı:
 E vulturul prădalnic din barbariı Balcanı,
 Și'n patru părți a lumeı sborŭ smulsele lui penel!...
 ;
 Și cântă libertatea pe maluri Dunărene.

Mircești, 14 Mai 1877.

II

PENEȘ CURCANUL

„Plecat-am noă din Vaslui
Și cu sergentul dece,
Și nu-î era, deă, nimăruî
În pept inima rece.
Voioși ca șoimul cel ușor
Ce sboară de pe munte
Aveam chiar pene la picior,
Ș'aveam și pene 'n frunte.

Toți Dorobanți, toți căciulari,
Români de viță veche,
Purtând opinci, suman, ițari
Și cușma pe-o ureche.
Ne dase nume de Curcani
Un hâtru bun de glume,
Noi am schimbat lângă Balcani
Porecla în Renum!

Din câmp, de-acasă, de la plug
Plecat-am astă vară
Ca se scăpăm de Turci, de jug
Sermana scumpa țară.
Așa ne spuse'n graiul seû
Sergentul Mătrăgună,
Și noi ne-am dus cu Dumnezeu,
Ne-am dus cu voe bună.

Orî cine 'n cale ne 'ntâlnea
Cântând in gura mare,
Stătea pe loc, s'adimenea
Cuprins de admirare;
Apoi in treacăt ne 'ntreba
De mergem la vr'o nuntă?
Noi răspundeam in hohot: ba,
„Sburâm la luptă cruntă!“

— Cu ȱile mergeȱi, dragiȱ mei,
„ȱi se veniȱ cu ȱile!“
ȱiceaȱ atunci bȱtrȱni, femei
ȱi preoȱi ȱi copile;
Dar cel sergent fȱr' de musteȱi
Rȱcnea: „Se n'aveȱi teamȱ
Romȱnul are ȱapte vieȱi
„ȱn pȱeptu-ȱ de aramȱ!“

Ah! cuȱ ar fi trecut prin gȱnd
ȱ'ar fi creȱut vr'odȱtȱ
Cȱ mulȱi lipsi-vor ȱn curȱnd
Din mȱndra noastrȱ ceatȱ!
Priviȱ! din noȱ cȱȱi eram
ȱi cu sergentul ȱece,
Rȱmas'am singur eȱ... ȱi am
ȱn piept inima rece!

Crud e cȱnd intrȱ prin stejari
Nȱprasnica secure
De-abate toȱi copaciȱ mari
Din falnica pȱdure!
Dar vai de-a lumeȱ neagrȱ stea
Cȱnd moartea nemiloasȱ
Ca'n codru viȱ pȱtrunde 'n ea
ȱi cȱnd securea-ȱ coasȱ!

Copii! aduceți un ulcior
De apă de sub stîncă
Se sting pojarul meu de dor
Și jalea mea adîncă.
Ah! ochi-mi sîntu plini de scîntei
Și mult cumplit me doare
Cînd me gîndesc la frații mei
Cu toți periți în floare.

Cobuz cîobanu 'n Calafat
Cănta voios din fluer,
Ear noi jucam hora din sat
Ridînd de-a boambeî șuer.
De-odat' o schijă de obuz
Trăsnind, ... mănca-o-ar focul! - *grîni poaf*
Retează capul lui Cobuz
Ș'astfel ne curmă jocul.

Trei dîle 'n urmă am resbit
Prin Dunărea umflată
Și nu departe-am tăbărit
De Plevna blestemată.
In fața noastră se 'nalța
A Griviței redută,
Balaur crunt ce-amenința
Cu ghiara-î neveđută.

104
 Dar și noi încă o păn^{de}am
 Cum se păn^{de}ște-o fiară,
 Și tot chiteam și ne găn^{de}am
 Cum se ne cadă 'n ghiară? — pt ghiară
 Din ȕiori în ȕiori și Turci și noi
 Svêrleam în aer plumbii
 Cum svêrlî grăun^{ți} de popușoi — molon
 Ca se hrănesci porumbii. hulu'

Și tunurî sute bubueau...
 Sê clătina pămîntul!
 Și miî de boambe vîj^{ie}au
 Trecênd în sbor ca vîntul.
 Ședea ascuns Turcu, 'n ocol
 Ca ursu 'n vizunie.
 Pe cînd trăgeam noi tot în gol,
 El tot în carne vie...

Ținteș era dibaciū tunar
 Căci toate-a lui ghiulele,
 Loveaū turcescul furnicar,
 Ducênd moartea cu ele.
 Dar intr'o ȕi veni din fort
 Un glonte, numai unul,
 Și bietul Ținteș cădu mort,
 Imbrățișându-și tunul.

Pe-o noapte oarbă Bran și Vlad
Eraū în sentinele.
Ferbea vȳzduhul ca un iad
De boamibe, de șrapnele.
In ȳiorȳ gȳsit-am pe-amȳndoȳ
Taiaȳȳ de iatagane,
Alȳture c'un moviloȳȳ
De leșurȳ musulmane.

Sermaniȳ! bine s'aũ luptat
Cu litfa cea pȳgȳnȳ,
Și chiar inurind ei n'aũ lȳsat
Se cad' arma din mȳnȳ.
Dar ce folos! ceata scȳdea!
Ș'acuma remȳsese
Cinci numai, cinci flȳcȳȳ din ea
Și cu sergentul șese!.

Veni și ȳioa de asalt,
Cea ȳi de sȳnge udȳ!
Pȳrea tot omul mȳȳ inalt
Faȳȳ cu moartȳa crudȳ.
Sergentul nostru, puiũ de zmeũ,
Ne ȳis'aste cuvinte;
„Cȳt n'om fi morȳȳ, voi cinci și eũ
„Copii, tot inainte!“

Facând trei cruci, noi am respuns :

„Amin! și Doamne-ajută!“

Apoi la fugă am impuns

Spre-a Turcilor redută.

Alelei! Doamne, cum sburaū

Voinicii toți cu mine!

Și cum la șanțuri alergau

Cu scări și cu fașine!

Eată-ne-ajunși!... încă un pas.

Ura! 'nainte, ura!...

Dar mulți remănă fără de glas.

Le'nchide moartea gura!

Reduta 'n noi răpede-un foc

Cât nu'l încape gândul.

Un șir întreg s'abate 'n loc

Dar altul îi ia rândul.

Burcel în șanț moare sdrobînd

O tidvă păgănească.

Șoimu 'n redan cade răcnînd:

„Moldova se trăească!“

Doi frați Călini, ciunțiți de vii,

Se svîrcolesc în sânge;

Nici unul însă, dragi copii,

Nici unul nu se plînge.

Atunci viteazul Căpitan,
Cu-o largă brazdă 'n frunte,
Strigă voios : cine-î Curcan
„Se fie Șoim de munte!“
Cu steagu 'n mână, el sprintenel
Viū sue-o scară 'naltă.
Eū cu sergentul după el
Sărim de la olaltă.

Prin foc, prin spăgi, prin glonți, prin fum,
Prin miī de baionete,
Urcăm, luptăm... eată-ne-acum
Sus, sus, la parapete.
Allah! Allah! Turciī răcnescū,
Sărind pe noi o sută.
Noī punem steagul Romănesc
Pe crâncena redută.

Ura! măreț se'naltă 'n vînt
Stindardul Romăniei!
Noī însă zacem la pămînt,
Căduți prada urgiei!
Sergentul moare șuerând
Pe Turci în risipire,
Ear căpitanul admirând
Stindardu 'n filfiire!

Și eu când ochii am închis,
Când mă-am luat osînda: 1007.
„Ah! pot se mor de-acum, am ȕis,
„A noastră e isbînda!“
Apoi când earăși m'am trezit
Din noaptea cea amară,
Coea pe rîni eu am găsit
Virtutea Militară!...

Ah! da-o-ar Domnul se-mîndrept
Această mînă ruptă.
Se-mî vindec rînile din pept,
Ear se mă 'ntorc la luptă,
Căci nu-î măi scump nimică az
Pe lumea pămîntească
De cît un nume de viteaz
Și mórtea vitejească !

Mircești, August, 1877.

III

SERGEANTUL

Pe drumul de costişe ce duce la Vaslui
Venia un om, cu jale dicând in gândul lui :
„Mai lungă-mă pare calea acum la 'ntors acasă...
„Aş vrea se sbor, şi rana din pulpă nu me lasă!“
Şi bietul om slab, palid, având sumanul rupt
Şi o cămeşă ruptă bucăţi pe dedesupt,
Păsea trăgând piciorul incet, dar pe-a lui faţă
Sbura ca o lumină de glorie mareaţă,
Şi 'n ochii lui de vultur adînci, vioi şi mari
Treceau lucioase umbre de eroi legendari.
Opinca-i era spartă, căciula desfundată
Dar fruntea lui de raze părea încoronată.
Calică-i era haîna dar streluceau pe ea
Şi crucea Sfântul Gheorghe ş'a României Stea.

Românul venia singur pe drumul plin de soare
 Când eată că aude fanfare sunătoare
 Și vede nu departe în fața lui venind
 Un corp de oaste mîndră în aur strelucind.
 Erau trei batalioane de garda 'mpăratească
 Mergînd voios la Plevna cu dor s'o cucerească.
 În frunte-î Colonelul semeț, pe calu-î pag,
 La braviî seî tovarăși privea ades cu drag,
 Și inima în peptu-î bătea cu foc, deșteaptă,
 Căci el visa, privindu-î, la lupta ce-î așteaptă.

De-odat' el dă cu ochiî de sarbedul Român
 Ce stase 'n loc la umbră, sub un stejar bătrîn,
 Și mult se minunează și nicî că-î vine-a crede,
 Când crucea Sfîntul Gheorghe pe sinul lui o vede.

S'oprește regimentul, ear bravul Colonel
 Se 'nchină la drumețul, s'apropie de el
 Și-î dîce cu blîndeță: — De unde viî, străine?
 — Vin tocmai de la Plevna. — Cum e acolo? —

[Bine.

— Dar aste decorații cum, cine ți le-au dat?
 — Chiar Domnitorul nostru ș'al vostru Impărat.
 — Dar pentru care fapte? — Știu eu?... Ci că

[drept plată

„Că am luat eu steagul redutei... și pe dată
 „Cu el, strepunși de glonțuri, ne-am prăbușit în

[șanț... „

— Dar ce rang ai, voinice? — Am rang... de Do-

[robanț? —

Atunce Colonelul dând mâna cu Sergentul,
Se'ntoarce, dâ un ordin... Pe loc tot regimentul
Se'nșiră, poartă arma, salută cu onor
Românul care pleacă trăgând al lui picior.

Mircești, Decembre, 1877.

IV

PASTORII SI PLUGARII

I

Priviți pe cele dealuri înalte, înverzite,
Pe-acele largi poene cu flori acoperite,
Priviți, străini de lume, păstorii cei Români
Aproape de-a lor turme păzite de-ai lor câni,
Trăind o viață lină în tainica natură,
Cu buciumul în mână, cu fluierul la gură.
Cereasca limpedime, precum într'un isvor,
Alin se oglindește în sufletele lor...

Voî toţi care de dînşii aţi ris fără muștrare,
Jos capul, o! nemernici loviţi de admirare.
Un paloș de isbîndă există 'n orî ce fer,
In tot păstorul astădî există-un scutier !

II

Priviţi pe cea câmpie frumoasă, roditoare,
Plugarii, muncitorii lucrînd in foc de soare.
Pe fața lor cea blîndă, pe ochii lor cei vii,
Adie boarea dulce din verșile câmpiî.
Sub mîna lor e sapa, hârlețul, coasa, plugul.
Alături cu dînşii stau boii purtînd jugul,
Și tot ce-î înconjoară, deal, luncă, șes, isvor,
E pacînic ca blîndețea din sufletele lor.

Voî toţi care de dînşii aţi ris fără cîință,
Jos fruntea, o! nemernici căduți în umilință.
O spad'a resbunăreî există 'n orî ce lanț.
In tot Românul astădî există-un Dorobanț !

V

FRATII JDERI

I

E ger, e intuneric! Nori negri duși de vînt
Se târăe pe șesuri, se lasă pe pămînt
Ca aripă urieșe de paseri neveđute
Ce curăță de sânge vâi, șanțuri și redute.

E vînt cu ploae rece și noapte cu flori
Căci umbra e țesută de fulgeri trăsnetori.
Nu-s însă focuri nalte de-a cerului furtună
Dar fulgeri miî de tunuri ce'n zare crunt detună.

L'a lor lumină roșă in clipă se ivescū
 Marī tabăre de oameni armați ce se pândescū
 Și crâncene redute, și'n dos de parapete
 Văpăi de ochi selbatici, luciri de baionete.

Românii uđi la pele, flămândi, lipsiți de foc,
 In șanțul lor, sub arme, staū gloată la un loc,
 De moarte și nevoe ridēnd cu nepăsare...
 Voīnici ei sintū la lupta, voīnici și la răbdare!

—Măi oameni! ȋdice unul, un șoim de la Bikaz,
 „De mult ne spală cerul cu ploae pe obraz!
 Măni, când s'a face ȋdioă, Jder Neagu, fără veste
 „Frumos (a) se ne-apară cāt Albul din poveste.

*ȋntoul cu
 (moldov)*

—Urit, frumos, alb, negru, eū nu sciū, dar ce sciū
 „Sciū că halal de Turcul ce-oīū intālني de viū.
 —Și ce-ai se'ī faci, măi Neagu?—Se'l hăituesc, fărtate,
 „Pân' mi s'a usca bine cămeșa de pe spate.“

Toți ridū... dar ce retează de-odată risul lor?
 O bombă vine, - o bombă, al morții meteor!
 Toți vėdū moartea cu ochiī!... un vaet: „Ah mor!...—
 [Cine
 Cine-ī ucis?—Eū, Neagu... me duc... velas cu bine.“

„Sermanul!“ dică Români, grăindu-l trist de-arândul.

„Nici c'aŭ avut el parte se-și împlinescă gândul!

„Mult aŭ se-l mai bocească neveste și copile!

— He!... Dumnegeŭ se-l erte!... ce vreți?... n'aŭ avut
[dile.

— Dar unde-î Jder mezinul? — De pază colo'nșanț,

„Unde-aŭ perit aseară un zmeŭ de dorobanț.

— Se-î spunem, se nu-î spunem că i-a murit frățiorul?

— Ba se tăcem mai bine, se nu-l ucigă dorul.

II

In capetul din dreapta al șanțului, in tină,
Stă singur la o parte un om care suspină
Căci are-o presimțire ce-î tot meneșce-a reŭ
Și-î duce, duce gândul măhnit la frate-seŭ.

El e ostaș de frunte, Jder Nistor, vânătorul
Ce intră'n Turci năprasnic cum intră'n cârd omorul.
Și-î place pe câmp neted cu durda se vâneze
Cumpliți Bași-Buzucii și fiarele Cerkeze.

De-aseară 'n sentinelă Jder șede tot la pândă
Gândind la biata-î mamă cu inima plăpândă,

Visând l'a lui mireasă cu sufletul duios,
Privind la Turci în față cu ochiul scânteios.

Dar vîntul suflă-a earnă, dar ploaea cade'n unde!
Prin haine pân'la oase înghețul îl pătrunde,
Și'ncet el simte somnul că vine pe furiș
De'ntinde peste ochi-î un vîl paingeniș.

*pt. paicujenis
j > g*

Jder luptă, umblă, cântă, nevrînd ca se se culce,
Dar somnu-î varsă 'n crieri beția lui cea dulce,
Și el pe nesimțite invins, intunecat,
Se reazemă de pușcă ș'adoarme clătinat.

De-odată i se pare că vede pe a lui mamă
Ce vine, îl atinge la ochi cu-a ei naframă — *ho!*
Și-î dice: „Te trezește copile, dragul meu!
„Vină dușmanii! te-ajunge prin somn păcatul greu!“

Tresare vîntul!... Doi spectri se arată
Nălțându-se prin umbră cu arma ridicată!...
„Ho! fiară, ho!“ el strigă, și 'n clipă viu, deștept,
Pe dușmanii îi strepunge cu baioneta 'n pept.

Din doi unul c'un gemet oftează, cade, moare.
Ear altul cu durerea luptându-se 'n picioare,
Se 'ncruntă, se răpede ca lupul crunt la Jder
Și-î face-o brazdă largă la braț cu-al seǔ hamger,

Apoi se prăbușește alături cu mortul.
Jder ȑice-atunci, muștrându-l „De ce ȑi-ai lasat cortul?
„Și ce cătași, păgâne, aice 'n șanțul meǔ?
„ȑi-aǔ fost urit de viață?... Amar de capul teǔ!?

Și aprig, cu mǎnie ridică stratu 'n aer
Se sfarme peptul dușman ce scoate-un jalnic vaer,
Dar când se dea : „Stăi, frate!“ îi ȑice-un glas iubit,
„Nu-î drept se dai lovire vrășmașului rănit!“

Jder stă, aruncă arma, s'apropie 'n tăcere
De Turc, îi leagă rana, alină-a lui durere
Apoi, când vine ȑioa, pe Turcul leșinat
Îl poartă 'n ambulanță ȑicând: „Poștim vėnat!“

VI

CAPITANUL ROMANO

Se dase trei asalturi redutei neînvînse,
Tustrele îndrăznețe și crunte, dar respinse.
Și câmpu 'ntreg de sânge acoperit era,
Și, cuib grozav de moarte, reduta fulgera.
În șanțuri trupuri multe grămadă, resturnate,
Și altele strepunse, pe dâmburi acățate,
Forma un crud spectacol ce lumei arata
Cum scie Pedestrașul în foc a se lupta.

Romano Căpitanul de trei ori cu ai săi,
De trei ori ajunsese la șanțuri cel ânteî,
Ș'acum, retras de-o parte, stringea coloana-î ruptă,
Cu ea se se arunce de-a patra oară 'n luptă.

De-odată... cine-ar crede!.. un aspru colonel,
Eşind de nu sciū unde, păşesce drept la el
Şi-î dîce: „Căpitane, nu-mî place-a ta purtare,
„Staî tot in urmă!“

— Cine?.. răcnescū in tulburare
Ostaşii lui Romano arşî, rumenî pe obraz,
„El! Căpitanul nostru!.. din toî cel mai viteaz!“
— „Tăcere, copii!“ strigă Romano la mulţime,
Apoi spre Colonelul c'un aer de mărime
Se 'ntoarce, îl mesoară c'un ochiū plin de dispreţ
Şi-î dîce: „Colonele, de estî şi îndrăzneţ
„Pre cât nedrept şi aspru, te 'ndemn se viî cu mine
„Se veđî de sciū la moarte se merg cum se cuvine..
„Copii!.. Zor inainte l'al patrule asalt.“
— Ura!.. respundū ostaşii... ear el pe calu-î 'nalt
Pornesce inainte, deprins a merge 'n frunte,
Şi sboară... dar un glonte, un sol al morţii crunte,
Îî vine drept in cale şi-î se opresce 'n pept.

Atunce Căpitanul pe cal stînd încă drept,
Răcnesce: Colonele!.. departe estî!.. raspunde
„Cine-î in cap şi 'n coadă?.. Eū unde... şi tu unde?..
Apoi, sdrobit, el cade şi moare lin, zimbînd,
Căci vede in ređută voînicii lui sîrînd.

VII

HORA DE LA PLEVNA

Colo 'n Plevna și 'n redute
Staū păgânii miī și sute,
Staū la pândă tupilați
turcesc | Ca zăvozi de cei turbați.
Las' se șcadă mari și mici...
Trageți hora, mări voinicî !

Sus, in tabăra turcească
Dat-aū tusa măgărească.
Răpciugoșii crunt tușescū, ¹⁾
Cu ghiulele 'n noi stropescū.

Las' se crăpe, mici și mari...
Trageți hora, măi tunari!

Jos in vale, pe câmpie,
Baș-Buzucă de căsăpie
Și Cerkeji merei cumpliți
Rupă cu dinții din răniți.

Las' se rupă... rupe-î-ași!
Trageți hora, Călărași!

Dioa, noaptea glonții plouă,
Tot pământu-î ud de rouă.
Nu e rouă din senin,
Ci e sânge de creștin.

Las' se ploae ca din nori.
Trageți hora, Roșiori!

Eaca mă!.. din parapete
Vine-o scroafă ca se fete ²⁾
Opt godaci ș'un godăcel,
Toți cu ritul de oțel.

Las' se fete miî de miî...
Trageţi hora, mîi copii!

Ne-a veni şi noî-odată
Di de plată şi resplată
Să-l aducem la aman
Pe Gaziul de Osman.

Vie!... ura!... la Balcanî!
Trageţi hora, mîi Curcanî!

Cât e negru, cât e soare
Moartea şede pânditoare
Şi prin şanţuri şi prin ripi,
Şi tot bate din aripă.

Las' se bată până mîni...
Trageţi hora, mîi Romîni!

VIII

HORA DE LA GRIVITA.

Fata lui Gazi-Osman,
Grivița poartă-un colan,
Un colan tot de oțel...
Gîoacă fulgerii pe el.
 Alelei! de l'aș lua,
 Înapoi nu l'aș mai da!

Mîndra 'n cale mî-aș eșit,
Doru 'n mine-aș resădit
Și de-o lună pîn' acum
Resădit me ține 'n drum.
 Fa, colanul țî-oiu lua
 Și 'napoi nu l'oiu mai da!

Wikipedia
1911

Puică scumpă de viteaz,
Nu m'aduce la necaz,
Că 'ntr'o di m'oiu da prin foc
Și te-oiu prinde de mijloc,
 Ear colanul ți-oiu lua,
 Și 'napoi nu l'oiu mai da!

Tu ești viță de păgân,
Eū sînt viță de Român!
Bună ești de sărutat
Dar și cū bun de luptat!
 Eū colanul ți-oiu lua,
 Inapoi nu l'oiu mai da!

Fa, deschide-mi sinul teū
Cât is blând la graiul meū,
Nu me face se te-aștept
Și se dau cu tine pept.
 Pept cu tine de voiū da,
 Deū, colanul ți-oiu lua...

.
.

Tot așa mări-am grăit!
Intr'o ȕi m'am răpedit
Ș'am pus mâna pe colan
Și pe fata lui Osman.
Alelei! Griviță, fa,
Inapoî nu te-oiu mai da!

IX

MARSUL CALARASILOR

Român verde ca stejarul,
Rid de dușmanî și de moarte!
Se'mî trăcască armăsarul
Și prin glonți se me tot poarte!

Sai, voînice și nechează
Ager, falnic ca un zmeu,
Căci am inimă vitează
Și credință 'n Dumnezeu!

Cât 'mî-a sta mâna voinică
Pe-a mea pală ostășească,

N'aibă grijă de nimică
Țeara mea cea Românească!

Saî, voînice, și nechează
Ag er, falnic caun zmeu,
Câci am inimă vitează
Și credință 'n Dumnezeu!

Cu-al meu suflet, cu-a mea pală,
Cu-al meu șoim albit de spume,
In dușmanî vom da năvală,
De s'a duce vestea 'n lume!

Saî, voînice, și nechează
Ager, falnic ca un zmeu,
Câci am inimă vitează
Și credință 'n Dumnezeu!

X

ODA OSTASILOR ROMANI

Junii ostași ai țerii mele, însemnați cu stea în frunte!
Dragii mei vultani de câmpuri, dragii mei șoimani
[de munte !

Am cântat în tinerețe stremoșeasca vitejie,
Vitejie fără seamăn pe-acel timp de grea urgie
Ce la vechiul nostru nume a adăos un renume
Dus pe Dunărea în Marea și din Marea dus în lume!

Vin acum, la rîndul vostru, se v'aduc o închinare,
Vin cu inima crescută și cu sufletul mai tare,

Ca eroi de mari legende, vin se ve privesc in față,
Voî, nepăsători de moarte, disprețuitori de viață
Ce-ați probat cu-avîntul vostru lumii pusă in mirare
Că din vultur vultur nasce, din stejar stejar resare!

Dela Domn pîn'la opincă, duși de-o soartă norocoasă,
V'ați legat in logodire cu isbînda glorioasă
Ș'ați făcut ca se pricepem a trecutului mărime,
Măsurându-ve de-o seamă cu-a stremoșilor nălțime,
Ș'arătînd, precum prin nourî mîndrul soaresearată,
Cine-am fost odinióră, cine ear vom fi o-dată!!

Se trăiți, feciori de oaste! Domnul sfînt se ve ajute
A strebate triumfalnic in cetăți și in redute,
Ca la Rahova cu tunul, ca la Grivița cu sborul,
Ca la Plevna unde astăzi cei ănteî ați pus piciorul,
Infruntînd pe-Osman-Gaziul, și prin fapt de bărbăție
Ridicînd o țară mică peste-o mare 'mpărăție!

O, viteji de viță veche! Auziți in depărtare
Acel vuet fără nume ce resună ca o mare?...
Sîntu bătăile de inimă al intregui neam al nostru
Ce adună și noapte dorul lui cu dorul vostru,
Sîntu vîrsările de lacrimi pentru-acel care se stinge,
Sîntu urările voiaose pentru-acel care învinge!

O! Români, în fața voastră, colo 'n tainica cea zare
Vedeți voi o rază vie care 'nceț, încet resare
Strebătând prin umbra deasă de lungi seculi adunată?
E voiosul fapt de gloa mult dorită, mult visată,
E lumina re'nvierei, e luccaferul sperarei,
E triumful luptei voastre, soarele neatărnarei!

Dragii mei! din focul luptei oțeliți când ve'ți întoarce
La cămin unde Româncea așteptând, suspină, toarce,
Tot poporul: rudă, frate, soră, mamă și părinte
Ca la Domni, cu pâni și sare, vor eși voă 'nainte.
Căci din voi fieste care poartă 'n frunte o cunună
Și de gloria de astăzi și de gloria strebună!

Pas dar! pas tot înainte! timpul vechiū din nou zioresce!
Viitorul României dat-aū mugur ce'ncolțește!
O, copii! de voi sînt mîndru, simt acca mîndrie mare
Care crește cu mărirea unui neam în desteptare.
Mi-am vădut visul cu ochiū, de-acum pot se mor ferice!
Astăzi lumea ne cunoaște: *Român*, *dice*, *Viteaz*, *dice*.

Mircești, 28 Noembrie 1877.

XI

EPISTOLA GENERALULUI FLORESCU

Amice, vreî se afli ce fac și cum trăesc
In cuibul singuratic în care me gălesc
Departe de-ale lumei petreceri variate,
Cu intrigî de tot soiul amar înveninate?
Me'ntrebî cum nu iaû parte la lupte sgomotoase,
Politice numite... dar nepoliticoase?

Cum eû, odinioară de lume iubitor,
Eû pasere pribégă, eû vecinic căletor,
Mî-am strîns acum aripa de cale ostenită,
Și staû in nemișcare ca apa'n loc oprită?

„Aceasta-i o enigmă ce vrei ca s'o esplic?
Prea bine!... *Cer curîntul*, dup' obicei, și dic:

„Ce fac?“ — Pe scena lumii privesc cum se lipesc
Invidia dușmană de tot ce strelucesce
Și'l roade ca un verme aseuns sub un stejar
Cercînd ca se'l restoarne cū-al seŭ venin amar.

„Cum viețuese?“ — Ca omul ce fapte mari visează
Și scumpe suvenire de prin trecut vînează,
Ca se'și mîngîie mintea de proasta comedie
Ce-o joacă interesul și trista mișelie.

Iubiam o-dată lupta... dar lupta cea leală
Pentru-o idee mare, frumoasă, triumfală,
În care luptătorii cu inima 'ndrăzneală,
Prin arme fără pată se atacă în față,
Numind ori-ce lovire pîedîșă: *felonie*,
Și oarba clevertire: *băloasă infamie*!

Acum, în loc de arme curate, lucitoare,
Eu ved că se preferă hulirea mînjitoare.
Ori-cine stă 'n arenă de tină are parte...
Eu, nedeprins cu tina, me țin de ea departe

Ș'aștept se ved sub trăsnet hidoasa pocitură,
Care-a sădit în țeară invidie și ură.

Pe când eram noi tineri, Floreseule, amice,
Pe când orî-ce sperare muria, născînd, aice,
Avut-am un vis mare, o nobilă dorință,
De-a scoate România din tristă umilință
Prin jertfe, prin virtute, prin strînsă înfrățire...
Toți într'un gând, cu toți uniți într'o simțire,
În batalionul sacru voioși ne luam rîndul,
Și fie-care 'n partei c'un dor își hrănea gîndul,
Eu, se deștept prin cînturi mărirea strămoșească,
Tu, se re'nvia pe lume armata'i vitejească.
— Dor tainic, vis seerie, sublimă nebunie,
Avînt semeț și falnic de falnică junie! —

Atunci al nostru suflet prin nori luându'și sborul,
Cu aripa'i ușoară lovîa chiar viitorul,
Și orî-ce stavilî nalte, fantasme 'ngrozitoare,
Periau în ochii nostri ca negurile 'n soare.

Și cată că prin muncă și anî de stăruință,
A dat și florî și roadă puternica'tî credință.
Din sinul țerii noastre o mîndră oaste-apare,
Menită ca se 'ntreacă a lumעי așteptare,

Prin fapte glorioase din timpî de altă-dată...
Ea zboară 'n foc, și ese cu fruntea 'ncoronată.

O! ce mîndrie mare simțit-ai tu ca mine!...
Dar ce amărăciune s'a revărsat în tine,
Vedînd feciorii noștri pășind măreț nainte,
Și tu... uitat de-oparte, tu, bunul lor părinte!

Noi toți, din depărtare, pe-al morței câmp de pradă,
Căutam a zări 'n soare lucind bătrîna'ți spadă,
Ș'a noastră ostășime, în foc iușindu'și pasul,
Doria, cerea, prin tunuri ca se'ți audă glasul,
Căci astă vie, jună, eroică armată,
Sub Cuza și sub Carol prin tine-a fost creată,
Și ție cu dreptate se cuvenia onorul
Fruntaș de-a fi în luptă, tu, organisatorul!

Și însă tu, victimă de-o oarbă prigonire,
Ai fost ca un netrebnic lăsat în părăsire!
Netrebnic, tu netrebnic!... De când, o! Doamne,
['n lume

Lumina dîilei poartă al nopței negru nume?
De când netrebnic este acel ce cu iubire
Consacră-o viață 'ntreagă fa patriei mărire?

De când netrebnic omul cu inimă măreață,
Ce'n lupta pentru țeară oferă braț și viață ?
De când netrebnic șeful ce, ori cum bate vîntul,
Își apără stindardul și'si ține jurămîntul ?

Amice, fii în pace, alină-a ta durere ...
În tot oșteanul astă-dî tu veđi o mîngăere,
Căci astă-dî tot Românul cunoaște, simte 'n sine,
Că arma stremoșească s'aû ascuțit prin tine...
Și când privești stindardul cu ochi plini de uimire,
Stindardul viu tresare cu-o mîndră filăire!...

Mircești, 4 Ianuarie, 1876.

LA TURNU-MAGURELE

LA TURNU-MAGURELE

SCENA IN VERSURI

(REPRESENTATĂ ÎN AJUTORUL OSTAȘILOR RĂNIȚI)

PERSONAGI

ADELA. tineră veduvă.

HORCEA, sergent de Dorobanți.

DOCTORUL,

Teatrul reprezintă o cameră mică și simplu mobilată.— Ușă în fund, altă ușă în stînga și o fereastră în dreapta.— În fața scenei, mai în dreapta, o masă și un scaun de lemn alb.

SCENA I

ADELA, (sfîrșind de scris un rîvăș, îl sub-semnează
dicînd:)

„Amica ta, Adela... în Turnu-Măgurele...

Trei pagine tiesite!... Ce am mai scris în ele?

(Citesce :)

„Scumpa mea Nataliță!... ar fi un spectacol curios
„pentru tine de a me vedea pe mine, o elegantă
„deprinsă a trăi în saloane lusoane, locuind acum
„într'o odăiță goală și purtând costumul ambulan-
„ței... Cu toată această schimbare însă, nu poți
„crede, iubita mea, cât sînt de mulțemită!... Eu,
„o tîneră veduvă, inconșurată de adoratorii pa-
„tentăți din București și din Iași, și espusă a auzi
„în toate zilele aceleași declarații monotone de amor,
„me simt astăzi mai demnă de poziția mea înaltă
„în societatea română sub nobila haină de soră
„de caritate. În capitalele noastre eram asurdită de
„falșele suspine ale comediei lumesci; aice sînt
„uimită de adevăratele suspine ale suferinței, și
„pe cât acolo inima mea era nesimțitoare pe atît
„aice ea bate și crește animată de un nobil devo-
„tament... Am sub veghierea mea un june căpitan
„rănit, foarte interesant... La asediul Plevni, ser-
„manul a priimit un glonț în brațul drept și mult
„ne e teamă că va fi nevoie de o amputare...
„Ferească-l Dumnezeu de o așa nenorocire! Ser-
„gentul lui, un viteaz din al 13-lea regiment de
„Dorobanți, bun, simplu, cam original și cu numele
„de Horcea, plînge ca un copil cînd se gîndesce
„că o se remîne căpitanul lui ciunt... Eu însămi
„me infior la această idee, căci încep a avea pen-
„tru scumpul meu rănit o afecțiune de soră... Te

„văd însă zimbînd și clătînd din cap, dar te potesc se nu fii nebună și se nu'ți inchipuesci ro-manurî... etc..., etc.“

(Ușa din fund se deschide... Adela stringe scrisoarea, o pune sub plic și scrie adresa pe ea).

A! se deschide ușa... sergentul Horcea vine...
Se pun în plic scrisoarea... Acum adresa... bine!

SCENA II

ADELA, - HORCEA, (intră prin fund, se oprește lângă ușă, face salutul militar și tușesece).

HORCEA.

Hm!

ADELA, (se scoală și se întoarce spre Horcea).

HORCEA.

Doresc sănătate.

ADELA.

Ce face Căpitanul?

HORCEA.

Te întrebă, duducuță, și oltează greu, sermanul.

ADELA.

Se simte mai rău astăzi?

HORCEA, (tace și 'și mușcă musteața).

ADELA, (ingrijită).

Respunde...

HORCEA.

Așa 'mă pare.

ADELA.

Cum?

HORCEA.

Apoi, cum s'ar dice, îl arde-un pojar mare...

ADELA.

La rană?

HORCEA.

Și sub coastă, colca, la inimioară...
Scii... inima tinjesece când n'are sorioară,
Și deă... se nu te superi... dar eă încep a crede
Că mult mai reu e bolnav când bietul nu te vede...

ADELA.

Credî?

HORCEA.

Cred... ades me 'ntreabă pe mine'n aiurire
De estî, ca in poveste, o zină de iubire...
Un heruvim, un ânger... mai sciū eă câte-mă
Estî ânger, duducuță? [spune?...

ADELA, (zîmbind)

Nu cred.

HORCEA.

Mare minune!

Apoi de ce înșiră tot ast-fel de cuvinte?

ADELA.

El... are ferbințeală și-î... amețit de minte.

HORCEA.

Oare?... așa se fie?... Eă unul dam cu gândul
Că poate, fiind tiner, și lui i-a venit rândul
Se cadă 'n slăbiciunea de fire omenească,
Se... cum facă toți flăcăii din lume... se iubească.

ADELA (râpide).

Pe cine?

HORCEA (în parte).

Măi, că iute a întrebat pe cine?

(tare) Pe cine, el o scie,.. eă sciă că nu pe mine.

ADELA, (cade pe gândurî).

HORCEA (în parte, privind-o).

Na! aă cădut pe gândurî acum și puiculița...
Cu mîere, cum se vede, îi atinseiă gurița.

ADELA.

Ean spunc-mî: fost'aă astă-dî chirurgu 'n ambu-
[lanță?

HORCEA (posomorîndu-se)

Aă fost.

ADELA.

Aă vedut rana?... și are el speranță,
Că ea se va închide prin simpla vindecare?
Și n'a fi trebuință de-o crudă operare?

HORCEA.

Chirurgul cam pe gânduri ășit-aă astă dată
Căci i-aă părut lui rana mult mai inflăcărată.
L'am întrebat ce crede?... Nu mî-aă răspuns nimică,
Dar clătina din capu-î... și, zeă, mî-c tare frică.
(indușoșindu-se) Sermanul Căpitanul, un bujorel în
[floare
S'ajungă ciunt, drăguțul!... de-a sei, se sei că
[moare!

ADELA (în parte).

Se moară— o! Doamne sfinte!

HORCEA.

A! bată î-ar se-î bată
Chirurgî! ei nu seiă alta decât se taie 'ndată
Și brațe și picioare cu arma ascuțită...
Doar brațul nu e creangă și omul nu-î răchită...
Eă îl cunose, dduceă, pe Căpitan... mai bine
S'ar împăca cu mórtea decât cū-așa rușine.

ADELA.

Dar, dac'ar fi nevoe numai decât... Ce-ăi face
În locul lui chiar însuși?

HORCEA.

Eû? deû, mai bine 'mî place
Se merg pe ceea lume întreg, cu cap, cu toate,
Decât o viață lungă se fiu un trunchiû cu cîoate.

ADELA.

O sciû; așa-î Românul, nepăsător de vîceață;
Dar lângă-amărăciune mai este și dulceață;
Dar dacă-î crud de-a perde un braț, aceea durere
Nu poate se găsească pe lume-o mîngâere?
Rănitul nostru-î june; din pragul tinereții
El poate se privească la bunurile vieții,
Plăceri, considerare, familie, iubire...
La toate are dreptul viteazul se aspire.

HORCEA.

O fi, însă stejarul amar se ofîresce
Când apriga secure de crengi îl despărțesce,
Și crede-me, dduceă, Românul e de milă
Când n'are cu ce strînge la sinu-î o copilă.
Atunci nu-î mai rămîne decît se se sfîrșească,
Său... alte două brațe pe lume se găsească...
Hei! când ai vrea, dduceă, se-ți faci cu el po-
[mană...

ADELA.

Eû? cum?

HORCEA.

Esti bună, bună de pus, zeu, chiar pe rană.
 Ai două brațe... dă-le în dar lui Căpitanul,
 Și ast-fel, numai ast-fel, i-ai indulci aleanul...
 Le dai?... Aud?... Duducă, ascultă-me pe mine.
 În locul dumitale lè-ași da eu ca mai bine.

ADELA.

Dar cum vreî cu-a mea milă se-î cad eu lui nă-
 [paste

HORCEA.

Năpaste! Dee-mî Domnul și mic tot de aste!
 Auđi? năpaste — o floare frumos imbobocită...
 Dar unde se mai află mai veselă ursită?
 Năpaste! (o privesce cu admirare) Căpitanul și eu am fi
 [în stare

De brațele-amëndouă se cerem o scurtare
 De-am sci că ne așteaptă o ast-fel de resplată.

ADELA.

Dar bine, Horce dragă, gândește încă-o dată:
 Cuvine-se chiar însă-mi se cerc de a-î propune?...

HORCEA.

Ba nu, ferească sfintul!... Eă, de 'nvoesci, i-oiă
 [spune
 Că dacă-a perde brațul și n'a vrea ca se moară,
 I-a da brațele sale în schimb o Zinișoară.

ADELA.

Și ar primi ?

HORCEA.

N'ai grijă... hai, cu nepusă masă;
Ba ș'a juca drăgaica, rănit cum e, prin casă.
Ce vrei? Așa-î Românul când strechia 'l lovesce;
Când inima dă mugur și muguru 'nfloresce.

ADELA (ridând)

Glumeț ești.

HORCEA.

Glumeț, însă... cum găsești gluma?

ADELA.

Bună.

Dar...ean se schimbâm vorba.

HORCEA.

S'o dâm pe-o altă strună?

(in parte) Se vede c'am scintit'o cū-a mea avocație.
De!. nu m'a făcut mama mehenchiu in limbuție.
Pecat!

ADELA.

Sciū că 'mpreună ați fost răniți o dată;
Ear cum, și când, și unde nu mī-ai spus încă...

HORCEA.

Eată

Cum s'a 'ntemplat, dducă: Trecuse-o săptămână
De când eram in hartă cu Litfa cea păgână,

Alături cu Plevna, în faţă cu-o redută
 Ce 'ntocmai ca ariciul, ghem toată prefăcută,
 Părea că e pustie şi ne poştea aproape,
 În şanţurile-i dese de vii se ne ingroape.

Noi tot şinteam privirea doar om zări duşmanul
 Şi tot trăgeam la tunuri doar i-om strica redanul,

Dar după parapate ascuns el cu urgie,
 Pe când noi dam în bobot, trăgea în carne vie.

— Era ear mai cu sēmă, era 'ntr'o pădurice
 O baterie care cu noi juca 'n popice.

Şi sămăna cu bombe, scurtându-ne de dîle,
 Cum samănă Româniî cu grâu la Sân-Vasile.

O noapte, Căpitanul vr'o dece inşi ne chiamă
 Şi dîce: Măi, de moarte ve este, saū nu, teamă?

— Nu, Domnule! răspundem. — Nu? — Nicî de
 [cum. — Prea bine;

Eū merg la baterie s'o iaū... Veniţi cu mine?—

— Venim! cu toţi răcnit-am şi ne-am pornit pe dată,
 Ne-am furişat prin umbră ca vulpea cea şireată,
 Şi cînd se dea foc Turciî la tun, pe ne-aseptate
 Ei se trezescū cu spaima şi cu Români 'n spate.
 Pe loc şi dăm năvală în ei, mâncaî-ar corbiî!
 Şi ne'nceleştam la luptă grămadă, chiar ca orbiî.
 Ce groasnică trînteală! ce răcnete de ura!
 Ce lovituri cu stratul! ce muşcăturî cu gura!
 Pân'ce din Turciî, hapsiniî, nu aū remas nici unul,
 Pân'ce le-am stricat cuîbul, pân'ce le-am luat tunul!
 Pe tun pusese mîna el însuşi Căpitanul,

Luptând cum luptă Zmeul cu Badea-Năsdraivanul.
 Ear când in faptul ȝilei ne-am cercetat dobânda
 Cu-o rană fie-care își măsura isbânda:
 La braț Căpitănașul avea o 'mpușcătură
 Și că, colea pe frunte, această lovitură.
 Dar fie! eram mîndri ca leul-paraleul
 Când am adus in lagăr cel tun... ce'î ȝic trofeul !

ADELA (entusiastă).

A! bravo, bravo, bravo, Români de vitejie!
 (Cimindu-se) Ah! inima mea cresce in veselă mîn-
 [drie...

Și simt... și simt... (plînge).

HORCEA.

(Dueucă)... ce plîngi?... Da nu mai plînge...
 (in parte) Când vîd plîns de femce, un nod colea
 [me strînge.
 (uimit) Tot plîngi?...

ADELA.

Nu e nimică, și nu bagă de seamă.
 (dându-î batista ei) Voînice, de la mine primesce-astă
 [năframă
 Și-mî spune, cine ast-fel te-au încrestat in frunte?

HORCEA.

Un Turc urît și negru, nalt, țeapăn cât un munte.
 Vroia se-mî taie capul lovind cu cataganul...

ADELA.

Și cum scăpași ?

HORCEA.

Vădut-aî cum crapă 'n cincî bostanul

Când îl isbescî d'o peatră?... Așa i-aŭ crăpat capul

Când l'am pocnit cu stratul in tidvă pe arapul.

S'aŭ dus pe ceea lume in raiŭ se facă jafurî

Prin munŭi de baclavale și dealurî de pilafurî..

Dar ce staŭ cŭ la vorbă și dîrdiiŭ ca o babă?

La doftorul cel mare alerg căt mai in grabă

Se vic-aice insuși, pe Căpitan se'l vadă

Căci cel chirurg la vorbă nu are de loc nadă.

ADELA.

Aleargă... și la postă se dai astă scrisóre,
Te rög.

HORCEA.

Prea bine, adă ; me due intr'o 'ntinsoare.
(se opresce la ușa din stînga).Duducă... (arată spre ușa din fund) El te-așteaptă... Fă
[ađî o faptă bună...

Și cel de sus pe frunte ți-a pune o cunună.

(ese prin stînga)

SCENA III

ADELA.

Ce oameni ! Ce natură frumoasă și bogată !
Ce inimă vitează și simplă și curată

Se bate 'n aste sinuri când e nevoea 'n țeară !
 O! nu, nu România nu poate 'n veci se peară
 Cât are pentru pază o verde seminție
 Cu suflet așa mare, cu minte-atât de vie!
 Nu! in zadar pe față-î invidia străină
 Cereat-aŭ s'o mănjească cŭ-otravă și cu tină.
 Infamî clevetitorîi, vrăjmași ai Romăniei,
 Sintŭ inferași de-acuma cu ferul infamiei,
 Căci le-aŭ răspuns Românul cŭ-a sa disprețuire
 Prin fapte glorioase ce mergŭ la nemurire!...
 Aice, lângă mine un tîner eroŭ zăce
 In ghiarele durerei... sermanul!... dar ce face?
 (deschide pușin ușa din fund)

Doarme!... cât e de palid!... Ce tainică tristeță
 Pe fruntea lui e'ntinsă!... Ce aer de nobleță,
 Ce aer de mărire căștigă o ființă
 Cădută pentru țeară in crudă suferință!...
 Ah!... trista lui privire adînc me'nduîșează...
 Ce-aud?... suspină?... poate că el acum visează
 La mine... me iubesc!... și cŭ... oare 'n iubire
 Putut-aŭ se se schimbe a mea compătimire?
 (cade pe gîndurî)

SCENA IV

ADELA, HORCEA (intră tulburat)

HORCEA.

Duducă, / duducuță ..

ADELA.

Ce este ?

HORCEA.

Nu e bine,
Am intelnit chirurgul... (oțerindu-se) Vaî! simt fiori
[prin vine.

ADELA.

Chirurgul ?

HORCEA.

Dar, chirurgul, casapul, ciocărtașul
Mî-aû spus că amputează chiar astăzi pătimașul,
Că-î teamă de cangrenă.

ADELA (spăricată).

Cangrenă! vaî de mine!

Cangrena-î moarte!

HORCEA (perdut)

Moarte!... se moară... Cine? cine?
Eû? eată-me... sînt gata!... dar el?... O! Doamne
[sfinte!

Ce fac eû făr' de dînsul?... Ce spun Pal seû pă-
[rinte?..

ADELA.

Dar ce se facem, frate?

HORCEA.

Ascultă... Estî creștină...

De nu vreî s'ai muștrare c'ai fost cumva de vină,
 Aleargă lângă dînsul și-î spune ce-î sci spune,
 Ca se-l indupleci soartei amare-a se supune.
 Vorbesce-î romănesce, grăcesce-î franțuzesce,
 Cum ți-a veni mai bine, dar mi-l adimenesce
 Rugându-l și dicîndu-î că 'l veî iubi mai tare
 De-a vrea ca se asculte pe doftorul cel mare.

ADELA.

Dar... Horcea...

HORCEA.

Duducuță... lumină... floarea vie,
 Mergi, scapă-l de la moarte și me dau rob...

ADELA.

Ei!... fie! (intră în fund).

SCENA V

HORCEA (cătând prin ușa din fund)

Eat'o!. puicuța merge... când pasă, când s'opre-
 [see...

S'apropie de patu-î... El s'aū trezit, zimbesce,
 Aū și uītat durerea... O! farmec de muīcere!...
 Femecea-î, ci-că, floare de leac pentru durere...
 Ce spunū ei oare? (ascultă) N'aud... de-aprōpe îi
 [șoptesce...

Ea pare că îl roagă... dar el se 'mprotivesce...
 Ea plânge!.. Na! chirurgul de-acum poate se vie.
 In lacrimi de femei chiar ferul se mlădie...
 Viteazul, leul, zmeul e 'nvins de-o păpușică...
 El îi sărută mâna... Ce mână mititică!...
f. zată Și caca!... Ce-mi vedă ochii?... și ea... ea îl sărută
 Pe frunte?... Haît, acuma logodna-î și făcută.
 Dar... cată și chirurgul!... peî drace!... El sosesc
 Ca nourul pe soare când cerul strelucesce.

SCENA VI

HORCEA, ADELA (intră tulburată)

ADELA.

Ah! Horce, mergi degrabă... Te chiamă, el te
 [chiamă...
 Chirurgul este gata... Eă nu pot sta, mî-e teamă.

HORCEA.

Dar bîetul Căpitanul primesce se-l...

ADELA

Primesce.

HORCEA.

Me duc... ah! duducuță, mult el te mai iubesc!
 (ese)

SCENA VII

ADELA (cade pe scaun).

O! Doamne!... ce durere, ce groază pentru dînsul
Se simtă ferul rece tăind un os într'însul! ...

Fiorî îmi trecû prin crierî... mî-e inima de ghîață...

A!... ce s'aude?... geme?... aș da chiar a mea viață

Ca se'l scutesc, sermanul, de chinurî... ah! ear
[geme?... (ascultă)]

Ba nu, me 'nșeală spaîma... El rabdă... nu se teme.

Cum aș voi se intru... (s'apropie incet de ușă) se-î
[șterg ușor pe frunte]

Sudoarea inghețată a suferinței crunte,

Se-î țin pe brațe capul, s'ațint a mea privire

In ochii lui, iubitul, cu toată-a mea iubire ...

Dar nu pot... n'am curajul... d'abîa staû pe picioare.

(vine șovăind de se reazămă de masă).

SCENA VIII

ADELA, DOCTORUL (intră prin stînga).

ADELA.

A! Domnul doctor...

DOCTORUL (inchinându-se).

Doamnă, sergentul dinioare
Mî-au spus c'ați vrut îndată ca se alerg aice.

ADELA.

Eu ?

DOCTORUL.

De-am putut pricepe ce ai voit ai dice,
Chirurgul vrea se facă o amputare ?

ADELA.

— Aşa e.

Ve rog se treceţi iute alături 'n odae. — *general popular*

DOCTORUL.

Me duc... dar mai nainte primiţi astă hărtie
Şi astă cutioară... (intră in camera din fund).

ADELA (deschide scrisoarea)

Maiorul!... Ce imi scrie ? (citesce rapide).

„Iubită cumnăţică ! „Măria Sa Domnitorul
„a acordat Căpitanului şi sergentului incre-
„dinţaţi ingrijirei d-tale, decoraţia *Steaoa Ro-*
„măniei şi medalia: *Virtutea militară*, pentru
„eroica lor purtare. Ţi le trimit d-tale, iu-
„bită cumnăţică, pentru ca se ai mulţemirea
„de a-ţi decora insaşi protecţia, etc.“
A ! câtă mulţemire pe dinşii !... dar ce-î oare ?

(se aude alături un glas răcnind).

GLASUL.

A !

protege

ADELA (îpând)

A!... îi taie brațul! (cade pe scaun). Sermanul! cum
[il doare!

SCENA IX

ADELA, HORCEA (dând busta pe scenă).

HORCEA.

Ura!... Nu mi'l mai taie... Nu este trebuință.

ADELA.

Cum? ce dici?

HORCEA.

Eaca doftor cu cap și cu știință!
El cât aș vedut rana, aș început a ride
Ș'aș spus că de la sine curând se va închide.
Atunci Căpitănașul, precum o fată-mare,
Închis-aș ochișorii în dulce leșinare.

ADELA (veselă).

Me duc se-î deschid vesel cu *Steaua României*...

(scoate decorațiile).

I-aș acordat'o Vodă ca semnul vitejieî.

HORCEA.

I! . Sfinte și Părinte! Ce bine a se-î pară!
 Ura!

ADELA (presentându-i medalia)

Și d-tale: *Virtutea Militară.*

HORCEA (amețind)

Eă?... Na!... se'ntoarce casa... m'apucă nebunia...

Eă, decorat! (primesce medalia și o sărută) drăguța!

[Trăcască România!

(Amândoi se îndreaptă spre ușa din fund).

Mircești, Noemvrie 1877.

NOTE

NOTE

III. — HODJA MURAD PASA

- 1) *Ghîun*, ȋioă.— *Ild*, fulger.— *Djennet*, raiū.
- 2) Numele imperiului Otoman.
- 3) Lamartine, *Istoria Turciei*.
- 4) *Aman*, termin ce înseamnă a cere ertare.
- 5) *Hodje*, perceptorul Sultanului.
- 6) *Caplan*, tigru.
- 7) *Solaci*, *Spahi*, corpuri de ostași.
- 8) *Arslan*, leul.

IV. — GARDA SARAIULUI

- 1) Sultanul poartă glorioasele titluri de *Padişah*, de *Şah-Şahin*, de *Sahi Alem Penah*, de *Sahin Sahi*, etc.
- 2) *Azrael*, ânger.
- 3) *Nakib*, păzitor al sangiacului lui Mohamed.
- 4) *Orta* sau *ojak*, denumirea regimentelor de Eniceri.
- 5) Fie-care orta avea cazanul ei. Resturnarea cazanului. cu fundul în sus era un semn de revoltă.
- 6) *Zahid-kiafir*, ipocrit-blasfemator. Selim vroea se introduce reforme europene în armată şi în administraţie.
- 7) *Kiehaia*, sindicul Enicerilor.
- 8) *Fellah*, ţeran sărac.
- 9) *Sangiac*, stindardul Profetului care se desfăşură când imperiul e în pericol.

V. — NOAPTEA ALBA

- 1) *Prier*, numele popular al lunii lui April.

VIII. — MURAD GAZI SULTANUL SI BECRI MUSTAFA

- 1) *Murad* sau *Amurad IV* s'a suit pe tron la anul Hegirei 1032 care corespunde cu anul de la Christos 1622. — Acest Sultan a fost bizar, crunt şi dedat la patima beţiei.

El avea plecare a face lucruri nepotrivite cu demnitatea tronului, și adeseori îl apuca furia de a vărsa sânge. Atunci eșia noaptea din Saraiu, cu sabia goală, alerga ca un nebun pe strade și ucidea pe cine întâlnea. Alte dăți îi plăcea se tragă cu arcul în oameni care treceau pe sub ferestrele Saraiului, în cât numărul victimelor crușimei lui s'a suit la fabuloasă cifră de 14000.—Fanatic, la începutul domniei sale, Murad pedepsea cu moartea pe orî cine bea vin sau cafe, pe orî cine fuma opium sau chiar tutun. El ordonase prin urmare închiderea tuturor cafenelelor din Constantinopoli și din toate celelalte orașe ale imperiului, însă după ce Becri Mustafa îl făcu se guste și se aprecieze vinul, Sultanul, devenind cel mai de frunte bețiv, învoi tuturor Mohametanilor a vinde și a bea spirtoase, în contra prescripțiilor Coranului.

Cu toate aceste viciuri monstruoase, Murad poseda frumoase calități de spirit și corporale. El era cel mai bun călăreț și arcașul cel mai meșter de pe timpul lui. Nime nu scia ca dănsul se svêrle djeridul și se atingă țelul la mare distanță; nime nu putea se alerge rapide ca el; chiar calul cel mai sprinten îl întrecea cu greu la fugă.

Murad avea un spirit deștept, apretețiator de poezie și o mare tărie de voință la tot ce întreprindea. Curajul său îi meritase numele de Gazi, adică viteaz; însă toate darurile sale naturale au fost stinse de viciul beției, și moartea lui cauzată de această mârșavă patimă, au fost privită ca un eveniment fericit pentru popoarele apăsate ale imperiului.

(*Cantemir, Istoria Imperiului Otoman*).

Becri Mustafa a fost un bețiv vestit care a avut o fatală îniriurare asupra lui Murad. Cuvântul turcesc *becri* înseamnă beție.

2) *Bairamul* e carnavalul ce urmează după postul Ramadanului.

- 3) *Hai'ret* este numele erei musulmane, cunoscută la Europei sub cualificarea de Hegiră.
- 4) *Bostangii* formaū garda Sultanului in număr de mai multe mii.
- 5) *Misir*, Egiptul.
- 6) *Beilerbei*, prinții prinților! ast-fel se numeau guvernatorii de Anatolia, de Rumelia și de Damas.
- 7) *Capudan*, ministru de marină; *Serasker*, ministru de resboiū.
- 8) *Spahi*, soldați de cavalerie; *topci*, artileriști.
- 9) Sultanul acorda Vizirilor și Beilor dreptul de a avea un soiū de bandă de muzică, numită *tabulhana* ce se compunea de noă tobe, de noă zurnezeni care sunau din zurnader, surle; de șapte borazenī saū trompetasī, de patru zilezanī care ciocneau teasurī de alamă; afară de acestea mai acorda *alemul*, un stindard verde ce purta in vîrf o placă de argint in formă de semi-lună, și *tuīul* format de trei coți de cal impletite cu multă artă.
- 10) *Iman*, preot. — *Kizlar*, eunuc.
- 11) *Seizi*, îngrijitori de cai.
- 12) *Muștiul* e capul religiei, el esplică Alcoranul.
- 13) *Aliothman*, este numele propriū al imperiului.
- 14) *Soliman I Canuni*, adică legislatorul, eroul neinvins.
- 15) Murad a voit se facă resboiū cu Leși dar a incheiat pace cu ambasadorul regelui Polon la Giurgevo.
- 16) *Abaza*, unul din Pași cei mai puternici, revoltându-se, s'a adăpostit mult timp sub zidurile Erzerumului.
- 17) *Ok-maidan*, cāmp destinat pentru tragere de arc, afară din Constantinopoli.
- 18) *Tozcoparan*, vestit arcaș de pe timpul lui Murad.
- 19) Turcii dau Moldovii numele de *Bogdania*.
- 20) *Șcitan*, Satan.
- 21) *Hagiū*, pelerin de la Meka.
- 22) *Delii*, nebun.

- 23) *Ulema*, eclesiastic.
- 24) Adevăratul nume al Coranului este *Elcuran*.
- 25) *Elcovani*, paseri care zboară în cârduri pe fața Bosforului.
- 26) Diverse localități de pe malurile Bosforului.
- 27) *Islamul*, legea mahometană.
- 28) *Eiüvallah*, urare de fericire.
- 29) *Feredgea*, vël care acopere obrazul femeilor musulmane.

IX. — PRIER SI FATA ERNII

- 1) *Prier*, numele popular al lunii lui April.

IV. — STROE PLOPAN

- 1) Toate drumurile vechi treceaū pe muchea dealurilor.
- 2) Copilașii români aū përul galbin deschis.

VII. — HORA DE LA PLEVNA

- 1) *Răpciugoșii crunt tușescū*. Ostașii nostri daū porecla de răpciugoșii tunurilor turcesci.
- 2) *Vine-o scroafă ca se fete*. Adică o bombă.